

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΝΤΥΠΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΩΝ
ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ: ΤΑ ΔΙΓΛΩΣΣΑ ΛΕΞΙΚΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
OXFORD – HORNBY/STAVROPOULOS ΚΑΙ HYPER
LEXICON - ΣΤΑΦΥΛΙΑΗ».

ΟΝΟΜΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ: ΜΙΧΕΛΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΑΜ:1724

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΒΥΖΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

2011

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου Θεόδωρο Βυζά, για την καθοδήγηση, τις συμβουλές και την υπομονή του.

Επίσης, ευχαριστώ πολύ την οικογένεια μου και το στενό μου περιβάλλον, τη Δήμητρα και τον Κώστα για την αγάπη και την ανοχή τους, γιατί με βοήθησαν πραγματικά να φέρω εις πέρας αυτήν την εργασία, με την προτροπή τους και την ενθάρρυνσή τους καθότι πάντα χρειάζομαι ανθρώπους γύρω μου που με προτρέπουν και με κινητοποιούν δίνοντας μου περισσότερη δύναμη.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην καλή μου φίλη Μαρία, με την οποία περάσαμε μαζί τόσο τα φοιτητικά μας όσο και τα επόμενα χρόνια και η οποία με βοήθησε καθοριστικά όποτε και αν την χρειάστηκα και με οποιοδήποτε τρόπο μπορούσε τόσο για την περάτωση αυτής της εργασίας όσο και σε άλλες στιγμές της ζωής μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	6
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1: Θεωρητική προσέγγιση λεξικολογίας και λεξικογραφίας	8
1.1 Ορισμός Λεξικολογίας και Λεξικογραφίας	8
1.2 Λεξικογραφία και Λεξικό	10
Κεφάλαιο 2: Λεξικό	11
2.1 Ορισμός και Ιστορική αναδρομή	11
2.2 Είδη λεξικών	13
2.2.1 Κριτήρια για την κατηγοριοποίηση λεξικών	13
2.2.2 Κατηγοριοποίηση λεξικών	14
2.3 Αριθμός γλωσσών	14
2.3.1 Μονόγλωσσο λεξικό	14
2.3.2 Δίγλωσσο λεξικό	16
2.3.2.1 Είδη δίγλωσσων λεξικών	16
2.3.2.2 Φύση δίγλωσσων λεξικών	16
2.4 Γλωσσάριο	19
2.5 Θησαυρός	19
Κεφάλαιο 3: Δημιουργία λεξικού	20
3.1 Γενικές πληροφορίες	20
3.2 Σχεδιασμός λεξικού	20
3.2.1 Προγραμματισμός και υπολογισμός δαπανών	21
3.2.2 Περιεχόμενο	21
3.2.3 Πηγές	22
3.2.4 Αρχές: Ο αναγνώστης – στόχος	22
3.2.5 Ανθρώπινο δυναμικό- Λεξικογράφοι	22
3.2.6 Ειδικόί Επιστήμονες.....	23
3.3 Συγγραφή λεξικού	23
3.3.1 Συγγραφή λεξικογραφικών άρθρων	23
3.3.2 Μέτρηση λεξικογραφικών άρθρων	24
3.3.3 Αλφαβήτιση	25
3.3.4 Παρουσίαση	25
3.3.5 Γράφημα: Ορθογραφία – Συλλαβισμός – Τονισμός	25

3.3.6 Προφορά	25
3.3.7 Γραμματικές – Συντακτικές πληροφορίες	26
3.3.8 Ποιότητα	26
3.3.9 Ορθότητα και πληρότητα	26
3.3.10 Σαφήνεια	26
3.3.11 Αμεσότητα	27
3.3.12 Μέθοδοι	27
3.3.13 Σύνταξη	27
3.3.14 Εισαγωγικά άρθρα λεξικού	27
3.3.15 Στάδια συγγραφής / έκδοσης λεξικού	27
3.4 Παραγωγή λεξικού.....	28
3.4.1 Διορθώσεις – Επιμέλεια	28
3.4.2 Σελιδοποίηση	28
3.4.3 Έκδοση	28
Κεφάλαιο 4 : Χρήστης και εργαλείο	29
4.1 Ο μεταφραστής	29
4.2 Μεταφραστής και λεξικό	30
Κεφάλαιο 5: Συγκριτική μελέτη δύο έντυπων μεταφραστικών εργαλείων	32
5.1 Γενικά στοιχεία	32
5.2 Μεθοδολογία σύγκρισης και αξιολόγησης	33
5.3 Δομή λεξικών	34
5.3.1 Εισαγωγές και Προοίμια	34
5.3.2 Γραμματική, συντομογραφίες, προφορά	36
5.4 Μικροδομή λεξικών	37
5.5 Σύγκριση γράμματος T	38
5.5.1 Γενικά στοιχεία για το γράμμα T	38
5.5.2 Σύγκριση κοινών λεξικογραφικών άρθρων	39
5.5.3 Σύγκριση λημμάτων διαφορετικών πεδίων	45
5.4 Απουσία λημμάτων	49
5.5 Σύνοψη	50
Συμπεράσματα	52
Επίλογος	53
Βιβλιογραφία	54

Πρόλογος

Η πτυχιακή αυτή εργασία φέρει τον τίτλο «Σύγκριση μεταφραστικών εργαλείων: Τα δίγλωσσα λεξικά γενικής γλώσσας Oxford (Hornby-Stavropoulos) και Hyper Lexicon (Εκδόσεις Σταφυλίδη)».

Είναι εμφανές από τον τίτλο ότι η εργασία αυτή πραγματεύεται το θέμα της λεξικογραφίας και της δημιουργίας λεξικών και κατόπιν την πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών προσεγγίσεων σε δύο γνωστά και εμπορικά λεξικά της ελληνικής αγοράς. Αυτή η εργασία προέκυψε από την προσωπική μου αναζήτηση κατά τη διάρκεια των φοιτητικών χρόνων. Στην πρώτη μου επαφή με τη μετάφραση, ήρθα σε στενή επαφή με ένα από τα μεταφραστικά εργαλεία: το λεξικό. Η προτροπή των καθηγητών να πραγματοποιείται μία μετάφραση χωρίς εμμονή με το λεξικό με ακολουθούσε. Παράλληλα όμως, αντιλήφθηκα την σπουδαιότητα αυτού του εργαλείου. Συνεπώς, προέκυψε η ιδέα, την οποία πρότεινα στον υπεύθυνο καθηγητή μου, ο οποίος και έδωσε τη μορφή του θέματος που κατόπιν αποτέλεσε την παρούσα εργασία.

Στόχος της εργασίας αυτής ήταν να γίνει μία προσπάθεια να περιγραφεί ένας ιδιαίτερα σημαντικός τομέας. Υπάρχουν πλευρές του φαινομένου που είναι ήδη γνωστές αλλά επιχειρείται να φωτιστούν και νέες πλευρές και πτυχές όχι τόσο ευρύτατα διαδεδομένες μέσω της πρακτικής εφαρμογής των θεωριών σε μία συγκριτική μελέτη δύο λεξικών. Όσο σημαντικό και σπουδαίο είναι το φαινόμενο της γλώσσας, τόσο ευελπιστώ αυτή η εργασία να αποτελέσει έναν έγκυρο και περιεκτικό οδηγό για τη λεξικογραφία.

Εισαγωγή

Η εργασία αυτή καλύπτει το θέμα της λεξικογραφίας και παράλληλα αποτελεί μια συγκριτική μελέτη δύο λεξικών και προσπαθεί να αναδείξει τα είδη και τους τρόπους με τους οποίους πραγματοποιείται ένα λεξικό για να καταλήξει να αποτελέσει ένα χρήσιμο, σπουδαίο και πολύτιμο εργαλείο για οποιοδήποτε χρήστη της γλώσσας.

Όλα αυτά τα στοιχεία, παρουσιάζονται στα 5 κεφάλαια που αποτελούν αυτήν την πτυχιακή εργασία. Πιο αναλυτικά:

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ο ορισμός της λεξικογραφίας και λεξικολογίας, η μεταξύ τους σύνδεση, οι αρχές και τα χαρακτηριστικά της λεξικογραφίας και οι παράγοντες λεξικογραφικής χρήσης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο μετά από μία σύντομη ιστορική αναδρομή, περιγράφονται τα είδη στα οποία διακρίνονται τα λεξικά, καθώς και τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία κατηγοριοποιούνται.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται και περιγράφονται τα βασικά στάδια της δημιουργίας λεξικών, τα χαρακτηριστικά για το σχεδιασμό του λεξικού και τέλος η μακρόχρονη πορεία της συγγραφής του λεξικού.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται ο ρόλος του μεταφραστή και τα βασικά χαρακτηριστικά και προσόντα που τον διέπουν. Προσεγγίζεται ο τρόπος με τον οποίο ο μεταφραστής καλείται να αντιμετωπίσει το λεξικό για να επιτευχθεί μία επιτυχημένη μετάφραση.

Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελεί το πρακτικό μέρος της εργασίας αυτής, καθώς όλα τα στοιχεία τα οποία αναλύθηκαν εφαρμόστηκαν για να δημιουργηθεί ένας πίνακας αξιολόγησης σημαντικών λεξικών. Τα λεξικά αυτά είναι το *Oxford English - Greek Learner's Dictionary* και το *Hyper Lexicon*. Το πρώτο λεξικό είναι των εκδόσεων Oxford University Press με ημερομηνία τέταρτης ανατύπωσης το 2000 (η πρώτη έκδοση ήταν το 1977 και η δεύτερη το 1998) και τόπο έκδοσης την Οξφόρδη. Το δεύτερο λεξικό είναι των Εκδόσεων Σταφυλίδη με ημερομηνία τελευταίας έκδοσης το 2000 (η πρώτη έκδοση ήταν το 1994, η δεύτερη το 1995, η τρίτη το 1996, η τέταρτη το 1998) και τόπο έκδοσης την Αθήνα. Και τα δύο λεξικά είναι αγγλοελληνικά, ενώ το δεύτερο είναι παράλληλα στον ίδιο τόμο και αντίστροφο δηλαδή ελληνοαγγλικό.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα καθώς και τον επίλογο.

Επίσης, στοιχείο της εργασίας αυτής η ενσωμάτωση όλων των πρόσφατων εξελίξεων στο χώρο της λεξικογραφίας, καθώς και οι νεότερες θεωρίες, ενώ όλα τα γνωστά στοιχεία έχουν αντιμετωπιστεί έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και όσων ήδη κατέχουν το θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1 Ορισμός Λεξικολογίας και Λεξικογραφίας

«Η λεξικολογία είναι ο κλάδος που έχει ως αντικείμενο μελέτης το λεξιλόγιο μιας γλώσσας σε όλα τα επίπεδα, (εννοιολογικό, σημασιολογικό, φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό κ.λπ.) και του οποίου τα διδάγματα εφαρμόζει η λεξικογραφία» (Μπαμπινιώτης, 2002: 15).

Η λεξικολογία, είναι ο κλάδος της περιγραφικής γλωσσολογίας που ασχολείται με τις γλωσσικές θεωρίες και τη μεθοδολογία για την περιγραφή των λεξικολογικών πληροφοριών, εστιάζοντας συχνά σε συγκεκριμένα ζητήματα σημασιολογίας. Παραδοσιακά, η λεξικολογία έχει κυρίως ασχοληθεί με τη λέξη π.χ. τη σχέση των λεξιλογίων, δηλαδή λεξικολογικές παραθέσεις, τη λεξικολογική σημασιολογία, τη δομή των πεδίων της λέξης και τη σημασία τους. Μέχρι σήμερα, η λεξικολογική σημασιολογία δεν εντασσόταν στη μελέτη της συντακτικής, μορφολογικής και φωνολογικής ιδιότητας των λέξεων, αλλά η γλωσσική θεωρία στη δεκαετία του '90 έχει ενσωματώσει βαθμιαία αυτές τις διαστάσεις των λεξικολογικών πληροφοριών.

«Η λεξικογραφία είναι η επιστήμη που έχει ως αντικείμενο μελέτης τις αρχές και τις μεθόδους σύνταξης ενός λεξικού εφαρμόζοντας τα διδάγματα της λεξικολογίας» (Μπαμπινιώτης, 2002: 15).

Η λεξικογραφία είναι ο κλάδος της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας που ασχολείται με την παρατήρηση, συλλογή, επιλογή και περιγραφή των λέξεων καθώς και το σχεδιασμό και την κατασκευή του λεξικού για πρακτική χρήση (Hartmann, 1983: 19). Ο όρος λεξικογραφία περιγράφει τη διαδικασία σύνταξης λεξικών. Το λεξικό, όπως θα δούμε και παρακάτω, μπορεί να κυμαίνεται από το λεξικό στην έντυπη μορφή του, και στην ηλεκτρονική του μορφή, σε ηλεκτρονικό λεξικό που χρησιμοποιείται σε ποικίλα συστήματα γλωσσικής τεχνολογίας. Με την ανάπτυξη των υπολογιστών, τα λεξικογραφικά προγράμματα έχουν αναπτυχθεί πολύ, αλλά και το λεξιλόγιο επίσης αυξάνεται σε μέγεθος, και ο σχεδιασμός και η κατασκευή μιας εύλογα μεγάλης κλίμακας λεξικού πάνω από δεκάδες ή εκατοντάδες χιλιάδες λέξεων είναι μια τεράστια εργασία που περιλαμβάνει πολλά έτη προδιαγραφής, μελέτης και σχεδιασμού, συλλογής των λεξικολογικών στοιχείων, πληροφοριών και παρουσίασης προσανατολισμένης προς το χρήστη. (Hartmann,R.R.K., 2001:35)

Η λεξικογραφία χωρίζεται στην:

- α) πρακτική λεξικογραφία, η οποία είναι η τέχνη της συγγραφής λεξικών.
- β) θεωρητική λεξικογραφία, η οποία είναι η θεωρία ή σχολαστική αρχή της ανάλυσης και της περιγραφής των λεξικών.

Τόσο η λεξικολογία όσο και η λεξικογραφία προέρχονται από την αρχαία ελληνική λέξη λεξικόν. Το βασικό ενδιαφέρον και των δύο αυτών επιστημών είναι η λέξη, ή αλλιώς η λεξικολογική μονάδα της γλώσσας. Ο όρος λεξικολογία προέρχεται από τις λέξεις λεξικό + λόγος, και ερμηνεύεται ως η επιστήμη των λέξεων. Ο όρος λεξικογραφία προέρχεται από τις λέξεις λεξικό + γραφή, δηλαδή η γραφή και κυρίως η καταγραφή των λέξεων. Η ετυμολογική ερμηνεία αυτών των δύο λέξεων αντανακλά το σκοπό των δύο αυτών κλάδων της γλωσσολογίας. Η λεξικολογία είναι η επιστήμη των λέξεων, ενώ η λεξικογραφία είναι η επιστήμη η οποία μελετά τη συγγραφή των λέξεων σε μία συγκεκριμένη μορφή, όπως για παράδειγμα η μορφή των λεξικών. Η λεξικογραφία και η λεξικολογία είναι στενά συνδεδεμένες επιστήμες και επειδή η λεξικογραφία εξαρτάται από τη λεξικολογία μπορεί και να ονομαστεί εφαρμοσμένη λεξικολογία. Το σύνολο των λέξεων μιας γλώσσας απαρτίζει το λεξιλόγιο ή αλλιώς το λεξιλογικό σύστημα μιας γλώσσας. Η κάθε λέξη έχει μια συγκεκριμένη σημασία, έχει συγκεκριμένη ομάδα ήχων, και συγκεκριμένη γραμματική λειτουργία. Έτσι αποτελεί σημασιολογική, φωνολογική και γραμματική μονάδα. Η λεξικολογία μελετά μία λέξη από όλες τις πτυχές της π.χ. τα μοντέλα της σημασιολογικής σχέσης των λέξεων, καθώς επίσης και της φωνολογικής, μορφολογικής και κειμενικής συμπεριφοράς της, δηλαδή την υπόσταση που παίρνει η λέξη μέσα στο κάθε κείμενο. Οι λέξεις υπόκεινται σε συνεχείς αλλαγές, στη μορφή τους και στην ερμηνεία τους και η λεξικολογία μελετά το λεξιλόγιο μιας γλώσσας σε σχέση με την προέλευση του, την ανάπτυξη του και τη σύγχρονη χρήση του. Η μελέτη της σχέσης που υπάρχει μεταξύ των λεξιλογικών μονάδων πραγματοποιείται σε σχέση με τις διαφορές και τις ομοιότητες που υπάρχουν μεταξύ τους. Συνεπώς, το πεδίο της λεξικολογίας περιλαμβάνει τη μελέτη φρασεολογικών μονάδων, σύνολα συνδυασμών και άλλα. Η λεξικολογία καλύπτει τις ανάγκες πολλών διαφορετικών κλάδων εφαρμοσμένης γλωσσολογίας όπως της λεξικογραφίας, της διδασκαλίας της γλώσσας, της μελέτης της συγγραφικής τεχνοτροπίας. Καθώς το λεξιλόγιο ή το λεξιλογικό σύστημα μιας γλώσσας σχηματίζει ένα σύστημα γλώσσας σαν άλλα συστήματα, η μελέτη του στη λεξικολογία δε θα πρέπει να είναι ξεχωριστή από τα άλλα συστατικά του συστήματος. Συνεπώς, η λεξικολογία είναι στενά συνδεδεμένη με τη φωνητική και τη γραμματική.

Η σύνδεση μεταξύ της λεξικολογίας και της λεξικογραφίας είναι πολύ στενή. Κάθε λέξη έχει μία σχέση με το γραμματικό σύστημα της κάθε γλώσσας και ανήκει σε κάποιο μέρος του λόγου. Η λεξικολογία μελετά αυτή τη σχέση, σε σχέση με τη γραμματική ερμηνεία και μελετά επίσης τη σχέση με τη λεξιλογική ερμηνεία. Στο πεδίο του σχηματισμού των λέξεων, η λεξικολογία είναι ακόμα πιο στενά συνδεδεμένη με τη γραμματική. Και οι δύο άλλωστε εξετάζουν και μελετούν τους τρόπους σχηματισμού λέξεων (Hartmann, 2001: 38).

Τα βασικά χαρακτηριστικά της λεξικογραφίας είναι:

➤ Η λεξικογραφία ασχολείται με την περιγραφή και την ερμηνεία του λεξιλογίου της γλώσσας.

➤ Η βασική μονάδα στη δημιουργία λεξικών είναι το λέξιμα (lexeme), η στενή σύνδεση τύπου και ερμηνείας.

➤ Τα λεξικά μπορεί να περιγράφουν ολόκληρο το λεξιλόγιο της γλώσσας ή να επικεντρωθούν σε έναν ή περισσότερους τομείς του λεξιλογίου.

➤ Για τη δημιουργία λεξικού πρέπει να αναπτυχθεί μία μεταγλώσσα για να αντιμετωπίσει και να παρουσιάσει την πληροφορία.

➤ Τελικώς όλα τα λεξικά παρακινούνται από τις λεξικολογικές ανάγκες των χρηστών της γλώσσας που υπηρετούν (Hartmann, 2001: 40).

1.2 Λεξικογραφία και Λεξικό

Η λεξικογραφία δεν αποτελεί πια μια σκοτεινή δραστηριότητα η οποία πραγματοποιούνταν από εσωστρεφείς συλλέκτες λέξεων, αλλά πλέον αποτελεί μια δραστηριότητα με τις δικές τις καθιερωμένες πρακτικές και διεθνές πεδίο εφαρμογής.

Ο σκοπός της λεξικογραφίας είναι η παραγωγή λεξικών.

Το αποτέλεσμα αυτής της περίπλοκης διαδικασίας, το λεξικό, ορίζεται ως ένα βιβλίο αναφοράς ή μία λίστα από λέξεις (συνήθως με αλφαβητική σειρά) μαζί με έναν οδηγό για τις σημασίες τους, τις προφορές, την ορθογραφία, ή τις αντιστοιχίες τους σε άλλη γλώσσα. Η λεξικογραφία και κατ' επέκταση ο λεξικογράφος ασχολείται με την περιγραφή όλων ή μερικών λέξεων, μίας ή περισσότερων γλωσσών σε σχέση με τα χαρακτηριστικά τους στοιχεία, ιδιαίτερα με την ερμηνεία τους (Hartmann, 2001: 75).

Όπως έχουμε πει, ο λεξικογράφος προσπαθεί να περιγράψει και να εξηγήσει το λεξιλόγιο μίας γλώσσας σε σχέση με τη θεωρία, η οποία του επιτρέπει να κρίνει τις ποικίλες σημασιολογικές σχέσεις.

Άρα λοιπόν τυπικά, τα περισσότερα λεξικά είναι αποτέλεσμα συνειδητής επιλογής λέξεων.

Οι παράγοντες της λεξικογραφικής χρήσης είναι οι παρακάτω: α) Οι πληροφορίες (ερμηνεία/ συνώνυμα, προφορά/ σύνταξη, ορθογραφία- ετυμολογία, ονόματα / γεγονότα κ.ά.) που παρέχονται σ' ένα λεξικό είναι ένας μόνο από τους παράγοντες που θα πρέπει να λάβουμε υπόψη, αν θέλουμε να αξιολογήσουμε τις ανάγκες των χρηστών. β) Ένας δεύτερος παράγοντας είναι οι λειτουργίες, δηλαδή οι δραστηριότητες και οι δεξιότητες, στις οποίες βασιζόμαστε όταν κάνουμε μία από τις εξής δραστηριότητες, όπως ανάγνωση, γραφή, μετάφραση (εύρεση ερμηνειών, εύρεση λέξεων). γ) Άλλος ένας παράγοντας είναι οι χρήστες αυτοί καθ' εαυτοί, όπως ένα παιδί ή ένας ενήλικας, ένας μαθητής ή ένας καθηγητής, ένας εκπαιδευόμενος ή ένας τεχνικός, επιστήμονας κ.ά., και οι ποικίλες λειτουργίες τις οποίες πραγματοποιούν. δ) Ο τελευταίος παράγοντας, καλύπτει τις ποικίλες ανάγκες τις οποίες επιθυμούν να εξυπηρετήσουν οι χρήστες π.χ. εκτεταμένη γνώση της μητρικής γλώσσα, μάθηση ξένης γλώσσας, παιχνίδια λέξεων, σύνταξη αναφοράς /κειμένου, ανάγνωση κειμένων (Hartmann, 2001: 78).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ

2.1 Ορισμός και ιστορική αναδρομή

Ας περάσουμε πλέον σε μια πιο αναλυτική περιγραφή του προϊόντος της λεξικογραφικής δραστηριότητας, δηλαδή του λεξικού. Το λεξικό ορίζεται ως κατάλογος ή συλλογή λέξεων μιας γλώσσας, μιας διαλέκτου ή καθορισμένης ύλης, διατεταγμένων κατά κάποια συγκεκριμένη τάξη - συνήθως αλφαβητική - και με την αντίστοιχη ερμηνεία στην ίδια ή σε άλλη γλώσσα.

Συνώνυμοι του λεξικού είναι οι όροι λεξιλόγιο και γλωσσάριο. Ο πρώτος όρος χρησιμοποιείται όταν πρόκειται για πίνακα ολιγάριθμων σχετικά λέξεων, που καταχωρούνται χωρίς ερμηνεία ή με μη εκτενή ερμηνεία. Γλωσσάριο ονομάζεται το λεξικό με λέξεις λίγο γνωστές ή ιδιωματικές.

Τα λεξικά διακρίνονται ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, σε "ερμηνευτικά" των λέξεων μιας γλώσσας ή μιας διαλέκτου σε κάποια άλλη, "ετυμολογικά", όταν αναλύουν ειδικά την παραγωγή μιας λέξεως από μια άλλη ή την αναλογία μιας λέξεως με άλλες, "των συνωνύμων" όταν εξηγούν τις διαφορές μεταξύ λέξεων που έχουν κοινές σημασίες, "βιογραφικά" όταν αναφέρονται σε άτομα όλων των χωρών, ή μιας μόνο χώρας ή ενός καθορισμένου επαγγέλματος, "τεχνικά" μιας καθορισμένης ύλης, όπως Ιατρική, βοτανική ή τέχνη, κλπ. Υπάρχουν επίσης λεξικά που ονομάζονται ειδικότερα "εγκυκλοπαιδικά" και αναφέρονται σε όλους τους κλάδους της ανθρώπινης γνώσης. Το εγκυκλοπαιδικό λεξικό είναι εκείνο που προσφέρει πληροφορίες εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα και περιλαμβάνει επί πλέον το λεξικό μιας γλώσσας.

Αν και ο όρος λεξικό, με τη σημερινή έννοια είναι μεταγενέστερος, το φιλολογικό είδος, η λεξικογραφία, εμφανίστηκε κατά την Αλεξανδρινή εποχή. Τότε οι γραμματικοί και οι σχολιαστές των αρχαίων κειμένων-του Ομήρου κυρίως-συγκρότησαν τα πρώτα λεξικά της Αρχαίας Ελληνικής. Οι γνωστότεροι από τους λεξικογράφους είναι ο Ζηνόδοτος ο Εφέσιος (3^{ος} π.Χ.), ο Αριστοφάνης ο Βυζάντιος (3^{ος} – 2^{ος} π.Χ.), ο Δίδυμος ο Χαλκέντερος (1^{ος} π.Χ.), ο Αρποκρατίων (1^{ος} μ.Χ.), ο Πολυδεύκης (20^{ος} μ.Χ.), συγγραφέας του περίφημου Ονομαστικού, ο Φρόνιχος (2^{ος} μ.Χ.) κ.ά.

Την παράδοση αυτή συνέχισαν οι Βυζαντινοί: ο Αλεξανδρινός Ησύχιος (5^{ος} - 6^{ος} μ.Χ.), ο Πατριάρχης Φώτιος (9^{ος} αι.) και οι γνωστοί συντάκτες του λεξικού Σούδα (10^{ος}) και Μέγα Ετυμολογικόν (10^{ος}).

Από τις αρχές του περασμένου αιώνα έγιναν προσπάθειες για την σύνταξη ενός λεξικού του συνόλου της Ελληνικής Γλώσσας (αρχαίας, μεσαιωνικής, νεώτερης) με δυστυχώς αρκετά μέτρια αποτελέσματα, τουλάχιστον όσον αφορά την πληρότητα και την ακρίβεια του μέρους που αναφέρεται στην Μεσαιωνική και την νεώτερη Ελληνική γλώσσα.

Ενδεικτικά των γλωσσικών κατευθύνσεων που επικράτησαν κατά την σύσταση του Ελληνικού κράτους είναι τα λεξικογραφικά έργα του Σκαρλάτου Βυζαντίου «Λεξικό της καθ' ημάς Ελληνικής διαλέκτου μεθερμηνευομένης εις το αρχαίον Ελληνικόν» (1835) και του Στέφανου Κουμανούδη «Συναγωγή αθησαυρίστων υπό των λογίων πλασθειςών από της Αλώσεως μέχρι των καθ' ημάς χρόνων» (1900).

Πολύ λίγα μας είναι γνωστά για τα λεξικά της αρχαιότητας. Ξέρουμε ότι ο Ουαρίων ασχολήθηκε με την λεξικογραφία στο έργο του *De lingua latina*, και ότι ο γραμματικός Βέρριος Φλάκκος, που έζησε στη Ρώμη τον καιρό του Αυγούστου, έγραψε ένα λεξικό σε είκοσι τόμους με τον τίτλο *De verborum significatione*. Ο Μεσαίωνας άφησε πίσω του λίγα πράγματα, κυρίως αρκετά ελλιπή φιλολογικά δοκίμια (Gibbon D., 1998).

Συνοψίζοντας, με τον όρο λεξικό εννοούμε το συστηματικό έργο που συγκεντρώνει, κατ' αλφαβητική συνήθως σειρά, μεγαλύτερα ή μικρότερα σύνολα λέξεων μιας γλώσσας, παρέχοντας ποικίλες πληροφορίες (ερμηνευτικές, ετυμολογικές, ορθογραφικές, γραμματικές, συντακτικές) ανάλογα με το είδος των λημμάτων που περιέχει και τις ανάγκες που εξυπηρετεί χαρακτηρίζεται ως: ετυμολογικό, ερμηνευτικό, ορθογραφικό, αντίστροφο λεξικό.

Λεξικό, συνεπώς είναι μια «λίστα» λέξεων με ορισμούς, μια λίστα λέξεων με ειδικούς χαρακτήρες που αναφέρονται στην προφορά, ή μια λίστα λέξεων με τις αντίστοιχες λέξεις σε άλλες γλώσσες. Τα περισσότερα λεξικά παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την προφορά, την ετυμολογία των λέξεων, εικόνες, οδηγίες χρήσης του λεξικού και παραδείγματα σε προτάσεις.

Κύριο χαρακτηριστικό του είναι ότι αποτελεί βοήθημα για κάθε προσεχτικό και ευαίσθητο χρήστη της σύγχρονης γλώσσας, ο οποίος θέλει να ξέρει πώς, πότε, και γιατί θα χρησιμοποιηθεί αυτή ή μία άλλη λέξη. Βασικός του σκοπός είναι η πληροφόρηση του αναγνώστη με τρόπο απλό και κατανοητό για το ακριβές σημασιολογικό περιεχόμενο μιας λέξης, για τη σωστή χρήση της, την ορθογραφία, τη διαφορά της από παρεμφερείς λέξεις, και την προέλευση της.

Το λεξικό καθίσταται ένα εργαλείο χρήσιμο και πολύτιμο για τις γνώσεις που προσφέρει ως προς την προσεγμένη και σωστή χρήση των λέξεων (Μπαμπινιώτης, 2001:35).

Το Oxford English Dictionary ορίζει το λεξικό ως ένα βιβλίο με ανεξάρτητες λέξεις μιας γλώσσας (ή συγκεκριμένης κατηγορίας αυτής) το οποίο παρέχει ορθογραφία, προφορά, ερμηνεία, χρήση, συνώνυμα, την προέλευση της και την ιστορία της. Κάποια από αυτά τα στοιχεία, προς διευκόλυνση της αναφοράς των λέξεων τοποθετούνται σε μια σειρά, ως επί το πλείστον, αλφαβητική (Gibbon D., 1998).

Η λέξη λεξικό είναι μια δυνατή λέξη. Συγγραφείς και εκδότες ανακάλυψαν ότι αν αποκαλέσουν ένα βιβλίο λεξικό πρόκειται να πουλήσει περισσότερο από όσο θα πουλούσε, αν το ονόμαζαν κάπως αλλιώς, επειδή η λέξη λεξικό υποδηλώνει κύρος, και ακρίβεια. Γι' αυτό και δε θα πρέπει να μας προκαλεί έκπληξη, ότι πλέον κυκλοφορούν λεξικά για την ποίηση, για φυτά, τα επαγγέλματα,

κ.ά. (Landau,S.I., 1991: 5).

2.2. Είδη λεξικών

2.2.1 Κριτήρια για την κατηγοριοποίηση των λεξικών

Τα λεξικά μπορούν κατηγοριοποιηθούν σύμφωνα με πολλά κριτήρια, κάποια από τα οποία είναι εμφανή, όπως το μέγεθος τους, αλλά δεν υπάρχει τίποτα δεδομένο στα λεξικά. Πολλοί έχουν προσπαθήσει να δημιουργήσουν κάποιες σταθερές για να υπάρχει μια κατηγοριοποίηση αλλά μάταια.

Σύμφωνα με τον Yakov Malkiel τα λεξικά κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τρία κριτήρια: πεδίο, προοπτική, και παρουσίαση.

Το πεδίο αναφέρεται στο μέγεθος και το πεδίο του λεξικού, δηλαδή πόσο καλά καλύπτει ολόκληρο το λεξιλόγιο της γλώσσας. Όταν ασχολούμαστε με μια ολόκληρη γλώσσα, το εύρος είναι σχεδόν άπειρο. Είναι ανέφικτο να μπορεί να γνωρίζει κάποιος ολόκληρο το λεξιλόγιο μιας γλώσσας. Όταν όμως το σχεδιαζόμενο λεξικό περιορίζεται σε μία συγκεκριμένη κατηγορία τότε είναι εφικτό το κριτήριο του πεδίου. Άλλος ένας παράγοντας του πεδίου είναι ο αριθμός των γλωσσών που καλύπτονται, είτε το λεξικό είναι μονόγλωσσο, δίγλωσσο, είτε πολύγλωσσο. Ένας τρίτος παράγοντας αυτού του κριτηρίου είναι η έκταση της συγκέντρωσης στα λεξιλογικά δεδομένα, δηλαδή πόσο εγκυκλοπαιδική είναι η εργασία.

Η προοπτική βασίζεται στο πώς ο συντάκτης αντιλαμβάνεται την εργασία και τι προσέγγιση θα έχει απέναντι της. Κατ' αρχάς η εργασία θα είναι διαχρονική, καλύπτοντας μια αρκετά εκτεταμένη περίοδο, ή θα είναι συγχρονική καλύπτοντας την τωρινή περίοδο. Δεύτερον, πώς οργανώνεται αυτή η εργασία, αλφαβητικά, κατά έννοια ή με κάποιον άλλο τρόπο. Τρίτον είναι ο χαρακτήρας του έργου διδακτικός ή όχι;

Η παρουσίαση δηλώνει κατά πόσο το υλικό της δεδομένης προοπτικής παρουσιάζεται και πιο συγκεκριμένα πόσο πλήρεις είναι οι ορισμοί. Τα μονόγλωσσα λεξικά έχουν πληρέστερους ορισμούς από ό,τι τα δίγλωσσα. Ακόμα, περιλαμβάνονται εικονογραφήσεις; Και τέλος περιλαμβάνονται κάποια ειδικά τμήματα με προφορά, και πληροφορίες χρήσης; (Landau,S.I., 1991: 6-7)

Αυτά τα κριτήρια μπορούν να αποτελέσουν την αρχή της έρευνας μας στο φάσμα του λεξικού. Όμως για να γίνει πιο κατανοητό θα πρέπει να μπούμε και σε άλλες λεπτομέρειες, οι οποίες θα μας δώσουν πιο σαφή εικόνα πριν περάσουμε στη συγκριτική μελέτη που θα ακολουθήσει.

2.2.2 Κατηγοριοποίηση των λεξικών

Η κατηγοριοποίηση των λεξικών αποτελεί σημαντική πτυχή της λεξικογραφίας «που έχει μια άμεση πρακτική σημασία» στην προετοιμασία των λεξικών (Landau, S.I., 1991: 180).

Τα λεξικά μπορούν να ταξινομηθούν σε διαφορετικούς τύπους, βάσει διάφορων κριτηρίων, που ποικίλλουν από τη φύση του λεξικολογικού λήμματος έως τον ενδεχόμενο χρήστη του λεξικού. Παρακάτω παρουσιάζονται μερικά κύρια κριτήρια για την ταξινόμηση των λεξικών:

- (1) πυκνότητα καταχωρήσεων: ο κατάλογος λέξεων μπορεί να είναι γενικός ή περιορισμένος και ειδικός. Επίσης, καλύπτει περιφερειακές και κοινωνικές διαλέκτους, επαγγελματικές γλώσσες, λαϊκά ιδιώματα και αρχαϊσμούς.
- (2) αριθμός γλωσσών: μονόγλωσσο, δίγλωσσο, πολύγλωσσο κ.λπ.
- (3) φύση των καταχωρήσεων: λεξικολογικός μόνο ή εγκυκλοπαιδικός.
- (4) άξονας χρονικός: διαχρονικός (δυναμικός), συγχρονικός (στατικός).
- (5) ρύθμιση των καταχωρήσεων: αλφαβητικός, σημασιολογικός ή αιτιώδης.
- (6) σκοπός: ρυθμιστικός ή περιγραφικός.
- (7) ο ενδεχόμενος χρήστης: προορίζεται για το γενικό αναγνώστη για να ανακαλύψει τις γενικές γλωσσικές πληροφορίες, ή για ειδικούς χρήστες για να γνωρίσουν μερικές ειδικές πτυχές της λεξιλογικής μονάδας π.χ. την ετυμολογία κ.λπ. (Gibbon D., 1998)

2.3. Ο αριθμός των γλωσσών

Τα λεξικά διαφέρουν στον αριθμό των γλωσσών που περιέχουν. Η διαφορά μεταξύ ενός μονόγλωσσου και ενός δίγλωσσου έγκειται όχι μόνο στον αριθμό των γλωσσών στις οποίες είναι γραμμένο αλλά και στον ουσιαστικό σκοπό. Τα δίγλωσσα λεξικά που μας αφορούν στην παρούσα εργασία, περιλαμβάνουν μία αλφαβητική λίστα λέξεων ή εκφράσεων μίας γλώσσας (γλώσσα-πηγή), για την οποία υπάρχει ένα ακριβές αντίστοιχο σε μία άλλη γλώσσα (γλώσσα-στόχο). Ο βασικός τους σκοπός είναι να παράσχει βοήθεια σε κάποιον που καταλαβαίνει τη μία γλώσσα αλλά όχι τη δεύτερη. Η προϋπόθεση είναι βεβαίως ότι η μία από αυτές είναι η μητρική γλώσσα του χρήστη.

2.3.1 Μονόγλωσσο λεξικό

Παρόλο που το πεδίο ενασχόλησής μας περιλαμβάνει τα δίγλωσσα λεξικά, θα πρέπει να κάνουμε και μία μικρή αναφορά και στο μονόγλωσσο λεξικό. Ένα μονόγλωσσο λεξικό είναι γραμμένο εξολοκλήρου σε μία γλώσσα. Συνήθως πρόκειται κυρίως για τη μητρική γλώσσα των χρηστών αν και ορισμένες φορές και για αυτούς που μαθαίνουν τη γλώσσα αυτή ως δεύτερη ή ως ξένη γλώσσα. Έτσι τα μονόγλωσσα λεξικά υπάγονται και σε μία άλλη διάκριση: α) μονόγλωσσο

για τους φυσικούς ομιλητές και β) μονόγλωσσο για μαθητές ξένης γλώσσας.

Το μονόγλωσσο λεξικό παρέχει πολλά είδη πληροφοριών σχετικά με τα λεξικογραφικά άρθρα, αλλά κυρίως δίνει ορισμούς, δηλαδή κάθε ένα από τα λεξικογραφικά άρθρα, λέξη ή έκφραση, αποδίδεται με λέξεις ίδιας γλώσσας με το λεξικογραφικό άρθρο. Ο κύριος σκοπός ενός μονόγλωσσου λεξικού είναι να εξηγήσει με λέξεις, οι οποίες γίνονται κατανοητές από τους φυσικούς χρήστες, τι σημαίνουν άλλες λέξεις. Έτσι ενώ τα δίγλωσσα λεξικά, παρέχουν τα αντίστοιχα σε μία άλλη γλώσσα από αυτή των λημμάτων, τα μονόγλωσσα παρέχουν περιφραστικούς ορισμούς στην ίδια γλώσσα. (Landau,S.I., 1991:8)

Προχωρώντας ανακαλύπτουμε τα πλεονεκτήματα της χρήσης του μονόγλωσσου λεξικού από μαθητές:

- Οι χρήστες του μαθαίνουν να σκέφτονται στην ξένη για αυτούς γλώσσα.
- Οι ερμηνείες θα πρέπει να γίνουν κατανοητές, βάσει των υπόλοιπων ξένων λέξεων και έτσι προωθείται ο εμπλουτισμός του παθητικού λεξιλογίου.
- Τα παραδείγματα δεν επεξηγούν μόνο την παραδοσιακή χρήση λέξης αλλά και παρέχουν μία εναλλακτική πρόσβαση στην έννοια για να τεκμηριώσουν τον ορισμό.
- Τέλος, η χρήση ενός μονόγλωσσου λεξικού επιτυχώς επιτρέπει στους χρήστες να νοιώσουν ικανοποίηση και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους.

Σημαντικός είναι και ο ρόλος των μονόγλωσσων λεξικών τα οποία προορίζονται για τον φυσικό χρήστη ο οποίος επιθυμεί να εμπλουτίσει το λεξιλόγιο της μητρικής του γλώσσας:

- αφού η μητρική γλώσσα έχει προσκτηθεί, ο ρόλος του μονόγλωσσου λεξικού είναι να τον βοηθήσει να εμπλουτίσει το λεξιλόγιο της μητρικής του γλώσσα αλλά και την ορθογραφία των λέξεων.
- η χρήση του λεξικού δεν είναι διδακτική, αλλά πληροφοριακή. Ο χρήστης λαμβάνει την πληροφορία και έτσι γίνεται παθητικά δέκτης αρκετών νέων γνώσεων (Zgusta,L., 1971: 46).

Σε ένα μονόγλωσσο λεξικό και το λεξικογραφικό άρθρο και οι ορισμοί ή οι σημασίες του δίνονται στην ίδια γλώσσα. Μπορούν, επίσης, να ονομαστούν και ερμηνευτικά λεξικά, αν και ο τελευταίος όρος έχει μια ειδική σημασία. Ο όρος μονόγλωσσος αναφέρεται στη γλώσσα μόνο, ανεξάρτητα από τις πληροφορίες που δίνονται. Μερικά λεξικά μπορούν μόνο να παραθέσουν καταλόγους λέξεων και τις σημασίες τους και να είναι μονόγλωσσο λεξικό. Το ερμηνευτικό λεξικό, αντίθετα, δίνει περισσότερες πληροφορίες για τις διαφορετικές πτυχές της λεξιλογικής μονάδα, την προφορά, τη γραμματικής, την έννοια, την ετυμολογία και άφθονες απεικονίσεις. Αυτά τα λεξικά προορίζονται για φυσικούς ομιλητές και «ο στόχος που τίθεται για τη δημιουργία των επεξηγηματικών λεξικών στοχεύει σε φυσικούς ομιλητές με επιθυμία να εξηγηθούν κάποια από τα λεκτικά στοιχεία που μπορεί να τα ξέρουν μισά ή να μη τα ξέρουν καθόλου» (Srivastava 1968, 124) Τα περισσότερα από τα μεγάλα λεξικά σε όλες τις γνωστές γλώσσες είναι ερμηνευτικής φύσης.

(Gibbon D., 1998)

2.3.2 Δίγλωσσο Λεξικό

2.3.2.1 Είδη δίγλωσσων λεξικών

Στην παρούσα εργασία καλούμαστε να αναλύσουμε και να πραγματοποιήσουμε μία συγκριτική μελέτη σε δύο δίγλωσσα λεξικά που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά. Για να τα κατανοήσουμε καλύτερα αναλύουμε κάποια χαρακτηριστικά τους και τη φύση τους.

Τα δίγλωσσα λεξικά ποικίλλουν ως προς το εύρος ή το μέγεθος, με το οποίο καλύπτουν όλες τις λεξιλογικές μονάδες της γλώσσας, δηλαδή τις λέξεις. Επίσης ποικίλλουν ως προς την προοπτική τους, καθώς και ως προς την παρουσίασή τους.

Θα μπορούσαμε να κατηγοριοποιήσουμε τα λεξικά σε 5 βασικές κατηγορίες δίγλωσσων λεξικών:

- 1.Μη περιορισμένο, Απεριόριστο (450,000 - 600,000 λήμματα)
- 2.Μέσο ή ημι-περιορισμένο (250,000 - 300,000 λήμματα)
- 3.Κολεγιακό (150,000 - 170,000 λήμματα)
- 4.Γραφείου (60,000 - 100,000 λήμματα)
- 5.Τσέπης (40,000 - 60,000 λήμματα).

Οι τρεις πρώτοι τύποι δίγλωσσων λεξικών δυστυχώς βρίσκονται μακριά από τις ικανότητες των Ελλήνων εκδοτών.

Τα δίγλωσσα λεξικά τα οποία κυκλοφορούν στην Ελλάδα ανήκουν στην κατηγορία γραφείου και τσέπης και 9 στις 10 φορές η δεύτερη γλώσσα είναι τα αγγλικά. Στην πλειοψηφία τους συντάσσονται, εκδίδονται, διορθώνονται και παράγονται από ένα ή περισσότερα άτομα ή από μία πολύ μικρή ομάδα ανθρώπων (D.P. Pattanayak, 1999: 232-240)

2.3.2.2 Φύση των δίγλωσσων λεξικών

Ένα δίγλωσσο λεξικό εξετάζει δύο γλώσσες. Οι λεξικολογικές μονάδες μιας γλώσσας ορίζονται ή εξηγούνται σε μια άλλη γλώσσα. Η γλώσσα όπου ορίζονται οι λεξικολογικές μονάδες είναι η γλώσσα πηγή και η γλώσσα που χρησιμοποιείται για να καθορίσει αυτές τις μονάδες είναι γλώσσα στόχος. Με άλλα λόγια, η γλώσσα πηγή είναι η γλώσσα του λήμματος και η γλώσσα στόχος είναι η γλώσσα της μετάφρασης.

Πριν αρχίσει η εργασία για ένα δίγλωσσο λεξικό, ένας λεπτομερής προγραμματισμός για το σκοπό, την κάλυψη, και το κοινό πρέπει να γίνει από το λεξικογράφο. Ο σκοπός του λεξικού πρέπει να καθοριστεί σαφώς. Στοχεύει να εξυπηρετήσει εξίσου το σκοπό των ομιλητών και της γλώσσας

πηγής και γλώσσας στόχου; Ή έχει ως σκοπό να εξυπηρετήσει τους ομιλητές της γλώσσας πηγής μόνο, ή τους ομιλητές της γλώσσας στόχου μόνο; Στοχεύει να βοηθήσει στην κατανόηση ή στην παραγωγή και για ποιους, τον ομιλητή γλώσσας πηγής ή τον ομιλητή γλώσσας στόχου; Συνεπώς διακρίνονται οι εξής περιπτώσεις: (1) λεξικό για τους ομιλητές γλώσσας πηγής και λεξικό για τους ομιλητές γλώσσας στόχου, (2) λεξικό για την παραγωγή και λεξικό για την κατανόηση.

Βάσει αυτών, δύο λεξικά μπορούν να προετοιμαστούν με μια γλώσσα ως γλώσσα πηγή. (1) Λεξικό για τον ομιλητή της γλώσσας πηγής για την παραγωγή κειμένου στη γλώσσα στόχο, π.χ. γαλλοαγγλικό λεξικό για ένα Γάλλο χρήστη. Ο χρήστης θα ανατρέξει σ' αυτό το λεξικό προκειμένου να εκφραστεί στα αγγλικά και θα πρέπει να μάθει πώς οι αγγλικές λέξεις που βρίσκει χρησιμοποιούνται. Θα χρειαστεί επίσης πρόσθετες πληροφορίες για τη διαφορά στην έννοια των αγγλικών λέξεων εάν είναι πολύσημες. (2) Λεξικό για τον ομιλητή της γλώσσας στόχου για την κατανόηση του κειμένου γλώσσας πηγής ή για τη μετάφραση στο γλωσσικό π.χ. αγγλογαλλικό λεξικό για έναν Γάλλο ομιλητή. Θα χρησιμοποιήσει το λεξικό για να καταλάβει ένα κείμενο στα αγγλικά ή για να μεταφράσει από τα αγγλικά σε γαλλικά. Για αυτό θα πρέπει να ξέρει τα κύρια γαλλικά ισοδύναμα και τη διαφορά στη σημασιολογική δομή της αγγλικής (γλώσσα πηγή) λέξης σε σύγκριση με το ισοδύναμο του στα γαλλικά.

Με παρόμοιο τρόπο, δύο λεξικά αγγλογαλλικά και γαλλοαγγλικά θα μπορούσαν να δημιουργηθούν με τον Άγγλο ομιλητή ως χρήστη. (Zgusta, L., 1971: 49)

Τα δίγλωσσα λεξικά μπορεί να είναι μονής ή διπλής κατευθύνσεως. μπορούν δηλαδή να έχουν μία κατεύθυνση από τα αγγλικά, ας πούμε, στα γαλλικά ή να συνδυαστούν και με γαλλοαγγλικό λεξικό. Υπάρχουν επίσης λεξικά των οποίων τα λήμματα μεταφράζονται σε 2 γλώσσες (τρίγλωσσο) ή και σε περισσότερες (πολύγλωσσο).

Υπάρχουν δύο σημαντικοί λόγοι για τη χρήση δίγλωσσου λεξικού: α) για την κατανόηση της γλώσσας –πηγής του λεξικού, στη μελέτη και β) σε βοήθημα στην έκφραση του καθενός, όπως στη συγγραφή στη γλώσσα- στόχο.

Για αυτό και όταν συντάσσεται ένα λεξικό θα πρέπει υπάρχει στο μυαλό των συντακτών η ομάδα στόχος που θα αξιοποιήσει το λεξικό. Στα αγγλοελληνικά λεξικά η ομάδα αυτή είναι οι Έλληνες μαθητές της αγγλικής γλώσσας που θα χρησιμοποιήσουν κάθε τμήμα του λεξικού και για τους αντίστοιχους σκοπούς όπως προαναφέρθηκε.

Βέβαια καλό θα ήταν τα λεξικά να τιτλοφορούνταν με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε το κοινό στο οποίο απευθύνεται να είναι ξεκάθαρα διευκρινισμένο. Κάτι τέτοιο όμως δε συμβαίνει για λόγους κυρίως εμπορικούς.

Είναι ιδιαίτερα σημαντική η απόφαση του λεξικογράφου, ο οποίος καλείται εκ των προτέρων να αποφασίσει, σχετικά με το αν το λεξικό, υποθετικά το αγγλογαλλικό, θα έχει σκοπό να βοηθήσει τους Γάλλους ομιλητές να κατανοήσουν τα αγγλικά ή τους Άγγλους να εκφραστούν στα

αγγλικά. Η απόφαση αυτή έχει αντίκτυπο όχι μόνο στο είδος των μεταφραστικών αντιστοιχών που περιλαμβάνει και την πληρότητα αυτών των αντιστοιχιών αλλά και την επιλογή των λημμάτων αυτή καθαυτή. (Landau,S.I., 1991: 10-15)

Η συλλογή του υλικού σε ένα δίγλωσσο λεξικό περιλαμβάνει λίγο πολύ τις ίδιες μεθόδους όπως χρησιμοποιούνται για ένα μονόγλωσσο λεξικό. Σε ένα μονόγλωσσο λεξικό οι ολισθήσεις διερευνούνται, τα πλαίσια των λεξιλογικών μονάδων συγκρίνονται και οι διαφορετικές έννοιες της λέξης «ανακαλύπτονται». Σε ένα δίγλωσσο λεξικό όμως, τα πλαίσια στα οποία μια λεξιλογική μονάδα εμφανίζεται στη γλώσσα πηγή συγκρίνονται με μια άλλη. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό πρέπει πραγματικά να υπάρξει μια παράλληλη συλλογή των στοιχείων και στις δύο γλώσσες.

Ο στόχος ενός δίγλωσσου λεξικού είναι να εξυπηρετήσει την άμεση επικοινωνία, έτσι δεν μπορεί να περιμένει τα αποδεκτά πρότυπα στις γλώσσες. Οι πηγές συλλογής δε χρειάζονται να είναι τόσο εξαντλητικές όσο αυτό ενός μεγαλύτερου μονόγλωσσου λεξικού (Van Sterkenburg,P., 2003:125). Έτσι συμβουλεύει τον αναγνώστη για να μεταβεί σε επεξηγηματικό λεξικό.

Ένας δίγλωσσος λεξικογράφος μπορεί να χρησιμοποιήσει τα μονόγλωσσα λεξικά, ενδεχομένως, αλλά πρέπει να είναι προσεκτικός να αναλύσει λεπτομερώς τη σημασιολογική σειρά μιας λέξης και τις αντιστοιχίες στη γλώσσα στόχο. Τα λεξικά πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως δευτερεύουσα πηγή μόνο. Τα κείμενα των διαφορετικών θεμάτων πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη βασική συλλογή. Όπως στην περίπτωση των μονόγλωσσων λεξικών, το δίγλωσσο λεξικό πρέπει επίσης να χρησιμοποιήσει τις εφημερίδες, τα περιοδικά και τη γλώσσα των μαζικής επικοινωνίας μέσω των ράδιο και τηλεόραση κ.λπ.

Η επιλογή των λημμάτων σε ένα δίγλωσσο λεξικό εξαρτάται από τον τύπο, το μέγεθος του λεξικού και τον ενδεχόμενο χρήστη του. Εάν το λεξικό προορίζεται για τον ομιλητή της γλώσσας πηγής για την έκφραση στη γλώσσα στόχο ή για τη μετάφραση σε γλώσσα στόχο πολλές λέξεις χαρακτηριστικές στον πολιτισμό γλώσσας πηγής δεν μπορούν να περιληφθούν επειδή ο ομιλητής ξέρει αυτούς τους όρους. Αλλά σε ένα λεξικό το οποίο προορίζεται για έναν ομιλητή γλώσσας στόχου που χρειάζεται να καταλάβει και να κατανοήσει τη γλώσσα πηγή, οι λέξεις πρέπει να περιληφθούν μαζί με την έννοιά τους, επειδή ο ομιλητής της γλώσσας στόχου είναι πιθανόν να συναντήσει αυτές τις λέξεις σε κείμενα της γλώσσας πηγής.

Ένα χαρακτηριστικό λεξικογραφικό άρθρο σε ένα δίγλωσσο λεξικό δίνει τις ακόλουθες πληροφορίες, οι οποίες αποτελούν και τη μικροδομή του λεξικογραφικού άρθρου: (1) επικεφαλής λέξη, (2) προφορά, (3) γραμματικά χαρακτηριστικά της λέξης, (4) σημασία ή σχόλια στη γλώσσα στόχο, (5) η χρήση της λέξης σε διαφορετικές συνθήκες - παραδείγματα.

Τα κριτήρια για την επιλογή της επικεφαλής λέξης, δηλαδή για τη μακροδομή του λεξικού, για ένα δίγλωσσο λεξικό είναι τα ίδια όπως για αυτό ενός μονόγλωσσου λεξικού. Αλλά τα κριτήρια μπορούν να καθοριστούν όχι από την ακόλουθη γλωσσική εκτίμηση μόνο αλλά και από πολιτιστική

άποψη, ειδικά για τις άγνωστες και άγραφες γλώσσες (Ilson,R.F., 1985:19-26). Πιο συγκεκριμένα τα κριτήρια για την επιλογή είναι: (1) Επιλογή μιας όσο το δυνατόν απλούστερης μορφής, (2) επιλογή μιας όσο το δυνατόν πιο σύντομης μορφής, (3) επιλογή εκείνης της μορφής από την οποία ο μέγιστος αριθμός δευτερευόντων λημμάτων μπορεί να προέλθει.

Μια βασική προϋπόθεση ενός δίγλωσσου λεξικού είναι να υπάρξει μια συγκριτική φωνολογική μελέτη των δύο γλωσσών. Όλα τα φωνήματα της γλώσσας πηγής με όλες τις αλλοφωνικές παραλλαγές πρέπει να δοθούν λεπτομερώς με τις αντιστοιχίες τους στη γλώσσα στόχο. Τα εισαγωγικά θέματα του λεξικού πρέπει να περιέχουν έναν κατάλογο όλων των φωνημάτων μιας γλώσσας με τα ισοδύναμά τους σε άλλη (D.P. Pattanayak, 1999: 232-240).

2.4 Γλωσσάριο

Ανάγεται στο λατινικό glossarium, που σήμαινε συλλογή γλωσσών, (λέξεων σπάνιων διαλέκτων). Αντίθετα προς το γλωσσάριο που αναφέρεται σε ειδικό λεξιλόγιο, το λεξικό αναφέρεται σ' ολόκληρο το λεξιλόγιο μιας γλώσσας και γενικότερα σε κάθε συστηματικό έργο, το οποίο δίνει πληροφορίες για λέξεις. (Μπαμπινιώτης, 2001: 14)

2.5 Θησαυρός

Ο θησαυρός αποτελεί την εννοιολογική προσέγγιση της δομής του περιεχομένου παρά τη μορφή του αλφαβητισμένου λεξικού. Ο θησαυρός είναι ένα ελεγχόμενο και δυναμικό λεξιλόγιο και γενικά σχετίζεται με λεξιλόγιο, το οποίο καλύπτει μία πλευρά γνώσης. (Ilson,R.F., 1985: 30-32)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΛΕΞΙΚΟΥ

3.1 Γενικές πληροφορίες

Η δημιουργία λεξικού, εν τέλει δεν είναι τίποτα άλλο από την προσπάθεια δημιουργίας ενός εμπορικού προϊόντος. Κάθε σχέδιο για λεξικό είναι μοναδικό και απαιτεί την εφαρμογή ενός συνόλου κανόνων και αυστηρή οργάνωση για την όσο το δυνατόν καλύτερη χρήση των λεξικογραφικών πηγών και του διαθέσιμου προσωπικού.

Ο λεξικογράφος είναι εντεταλμένος από τον εκδότη να σχεδιάσει ένα λεξικό για ένα συγκεκριμένο σκοπό ή, για να το θέσουμε αλλιώς, για μια συγκεκριμένη αγορά, όπως θα έχει προκύψει από διάφορες μεθόδους και τεχνικές του τμήματος μάρκετινγκ. Ένα γενικό, δίγλωσσο λεξικό για ενήλικους απαιτεί διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτό για παιδιά, για μαθητές ξένων γλωσσών ή για μία ειδική αγορά, όπως αυτή των επιστημόνων. Ο σχεδιασμός ενός λεξικού απαιτεί ένα μεγάλο αριθμό αποφάσεων. Στη λεξικογραφία η γνώση των εργαλείων του εμπορίου είναι κρίσιμη για να ικανοποιήσει και να καλύψει τις συγκεκριμένες απαιτήσεις του κάθε σχεδίου.

Κάθε λεξικό έχει 3 βασικές φάσεις: 1) το σχεδιασμό, 2) τη συγγραφή, 3) την παραγωγή. Το στάδιο του σχεδιασμού απαιτεί συνήθως το 30% της συνολικής διάρκειας του εμπορικού σχεδίου, το στάδιο της συγγραφής τουλάχιστον το 50%, και της παραγωγής το υπόλοιπο 20%.

Πιο αναλυτικά: 1) Ο σχεδιασμός του λεξικού: αυτή η φάση περιλαμβάνει τον προγραμματισμό του λεξικού, τη συλλογή του υλικού και την επιλογή των λεξικογραφικών άρθρων του λεξικού. 2) Η συγγραφή: αυτή η φάση περιλαμβάνει τον ορισμό του λήμματος. Η εργασία περιλαμβάνει τη σταθεροποίηση του λεξικογραφικού άρθρου, την προφορά, τα γραμματικά χαρακτηριστικά της και τη σταθεροποίηση και επιλογή των ορισμών κ.λπ. του λεξικογραφικού άρθρου. 3) Η παραγωγή: Η τρίτη φάση περιλαμβάνει τη φάση της προετοιμασίας του αντιγράφου, τη ρύθμιση των λημμάτων, τη χρήση των σημειώσεων και την προετοιμασία μιας εισαγωγής για το λεξικό, το οποίο περιλαμβάνει τα γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του λεξικού, τον οδηγό προφοράς κ.λπ. (Landau, S.I., 1991: 226-227).

3.2 Σχεδιασμός λεξικού

Γενικότερα, όσον αφορά ένα εμπορικό προϊόν, το πρώτο θέμα το οποίο τίθεται καθώς αξιολογείται κάθε πρόταση είναι η αναγνώριση της αγοράς δηλαδή ποιος θα αγοράσει το βιβλίο. Αυτή είναι η πρώτη σκέψη και στην έκδοση του λεξικού. Όταν αποδειχθεί μέσω των διάφορων διαδικασιών - τεχνικών του τμήματος marketing ότι υπάρχει εντούτοις αγορά για το λεξικό, τότε εκτιμάται το μέγεθος της αγοράς και τα πιθανά κέρδη από τις πωλήσεις του. Τα ειδικά

χαρακτηριστικά του λεξικού υφίστανται επεξεργασία για να ταιριάζουν με το οικονομικό πλαίσιο, το οποίο έχει τεθεί. Πρακτικά, ο προϋπολογισμός δεν είναι ούτε απλός ούτε ένας σταθερός υπολογισμός, καθώς εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και μπορεί να υποστεί αλλαγές κατά τη διάρκεια του έργου κυρίως λόγω οικονομικών δυσκολιών.

Το μέγεθος του λεξικού είναι μία από τις πρώτες και βασικότερες αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν. Πόσο μεγάλο θα είναι; Πόσα λήμματα θα περιέχει; Λεξικά, τα οποία ανταγωνίζονται στην ίδια αγορά, συγκρίνονται, πιθανοί χρήστες εξετάζονται και λαμβάνονται συμβουλές από ανθρώπους που γνωρίζουν τις ανάγκες του κοινού μέσω των διάφορων διαδικασιών - τεχνικών του τμήματος marketing, στο οποίο θα απευθύνεται το λεξικό (Landau, S.I., 1991: 229).

Ένα άλλο σημείο το οποίο εξετάζεται είναι ο τύπος του λεξικού. Η εργασία για το λεξικό διαφέρει σύμφωνα με τους τύπους λεξικών.

Έπειτα, ο λεξικογράφος πρέπει να αποφασίσει για τη γλώσσα του λεξικού. Στην πραγματικότητα, η μέθοδος συλλογής διαφέρει από γλώσσα σε γλώσσα.

Όταν καθοριστούν ο τύπος, το μέγεθος και κατά προσέγγιση ο προϋπολογισμός του λεξικού, η επόμενη σημαντική απόφαση είναι ο προγραμματισμός, ο οποίος, θέτει το βασικό ζήτημα για το πώς πρόκειται να ετοιμαστεί το λεξικό. Σε ποιο υλικό θα βασιστεί, ποιος θα γράψει και θα εκδώσει το έργο, εάν θα εκδοθεί από έναν εκδοτικό οίκο και τι ρόλο θα παίξουν οι εξωτερικοί ειδικοί συνεργάτες στην παροχή ορισμών στους ειδικούς τομείς, κτλ.

3.2.1 Προγραμματισμός και υπολογισμός των δαπανών

Ο προγραμματισμός του λεξικού αποτελεί ένα σύνθετο θέμα. Ποιοι μπορεί να είναι οι λόγοι που ο προγραμματισμός είναι δύσκολο να επιτευχθεί; Αναφέρουμε ενδεικτικά την ανθρώπινη φύση, από την πλευρά των εκδοτών, την άγνοια για το εγχείρημα και από την πλευρά των λεξικογράφων την υπερβολική αισιοδοξία, τη δυσκολία οργάνωσης ομάδων ανθρώπων και τη λανθασμένη άποψη ότι η λεξικογραφία είναι απλή και μηχανική.

Ο προγραμματισμός είναι από τις πιο δύσκολες πτυχές της οργάνωσης του λεξικού και εμπλέκει πολλούς παράγοντες, οι οποίοι δεν μπορούν να αγνοηθούν. Αυτοί είναι η ποιότητα και η σταθερότητα του προσωπικού, οι τεχνολογικές αλλαγές όπως τα νέα hardware ή συστήματα τα οποία απαιτούνται για την επανέκδοση ή την αναδιοργάνωση του προγράμματος για να αναβαθμιστεί το παλιό σύστημα, οι αλλαγές στην εκδοτική διοίκηση, οι οποίες μπορεί να αλλάξουν και την τακτική που ακολουθείται, και τέλος ο χρόνος για την προώθηση του λεξικού.

3.2.2 Περιεχόμενο

Στην Ελλάδα η πιο συνηθισμένη μέθοδος για το σχεδιασμό του λεξικού είναι η επιλογή ενός ή περισσότερων λεξικών παρόμοιων με αυτό που έχει κατά νου ο αρμόδιος για το σχεδιασμό. Με

τις κατάλληλες τροποποιήσεις για να ταιριάζει με το προγραμματισμένο περιεχόμενο, η πηγή χρησιμοποιείται ως οδηγός για τους συμβάλλοντες συντάκτες. Δεν αποτελεί μυστικό ότι όλα τα εμπορικά λεξικά είναι βασισμένα ως ένα ορισμένο βαθμό σε προϋπάρχουσες εργασίες. Φυσικά, πολυτέλειες, όπως τα "αρχαία παραπομπής" (παραθεματολόγιο), δηλαδή, συλλογές αναφορών της πραγματικής χρήσης που επιλέγονται για να εξυπηρετήσουν ως βάση για τους ορισμούς ή για την παροχή άλλων σημασιολογικών ή επίσημων πληροφοριών, είναι ασύλληπτες για τα εγχώρια δεδομένα (Landau, S.I., 1991: 229-231).

3.2.3 Πηγές

Όταν καθοριστεί το μέγεθος του λεξικού πρέπει να επιλεγεί η λίστα των λέξεων και να αναγνωριστούν οι πηγές των ορισμών. Τα λεξικά συντάσσονται από διάφορες πηγές. Αν πηγή αποτελεί ένα άλλο λεξικό, υπάρχει μεγάλη διαφορά στον απαιτούμενο χρόνο για τη δημιουργία του λεξικού. Η μίξη νέων στοιχείων με παλιά είναι καθοριστικής σημασίας για το πρόγραμμα του λεξικού. Ειδικοί επιστήμονες μπορεί να χρησιμοποιηθούν είτε ως προσωπικό, είτε σε συνεργάτες για τον ορισμό όρων ειδικών πεδίων, όπως νομική, ιατρική κ.λπ., οι οποίοι ανατρέχουν σε δικές τους, πιο εξειδικευμένες πηγές για τέτοιου είδους λεξιλόγιο (Riggs, F.W., 1989: 75).

3.2.4 Αρχές: Ο αναγνώστης-στόχος

Είναι αλήθεια ότι εάν το δίγλωσσο λεξικό δημιουργείται για να ταιριάζει με τους σκοπούς είτε του εγγενούς-ομιλητή, είτε του εκπαιδευόμενου, μπορεί να καταλήξει να είναι ανεπαρκές και για τις δύο κατηγορίες χρηστών. Έτσι ενώ πρέπει να ικανοποιεί τις ουσιαστικές ανάγκες του προοριζόμενου χρήστη, το λεξικό σχεδιάζεται για να καλύψει όσον το δυνατόν καλύτερα και πληρέστερα τις έννοιες των λεξιλογικών μονάδων και της λειτουργικής ποικιλίας για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς και των δύο τύπων χρηστών, αλλά δίνοντας έμφαση στις ανάγκες του προοριζόμενου αναγνώστη στόχου (Svensén, B., 1993: 330-31).

3.2.5 Το ανθρώπινο δυναμικό - Λεξικογράφοι

Σύμφωνα με τον Robert Ison, «το λεξικό είναι αναγνωρισμένος θεσμός, αλλά η λεξικογραφία δεν έχει γίνει ακόμα ένα αναγνωρισμένο επάγγελμα» (Ison, R.F. 1985: 15). Εάν αυτή είναι ή ήταν η κατάσταση που επικρατούσε στις χώρες με μακρά παράδοση στη λεξικογραφία, μπορεί κάποιος εύκολα να φανταστεί ποιες είναι οι συνθήκες οι οποίες επικρατούν στην Ελλάδα, όπου «λεξικογράφος» δεν είναι τίποτα περισσότερο από έναν όρο, ο οποίος περιγράφει αόριστα ένα πρόσωπο, το οποίο «πού και πού» ασχολείται ερασιτεχνικά με τη συγγραφή λεξικών. Τα λεξικά συνήθως συγγράφονται από εξωτερικούς συνεργάτες, δηλαδή από συγγραφείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν τη συγκεκριμένη δουλειά για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η επιτυχία του λεξικού, θα εξαρτηθεί κατά ένα μεγάλο μέρος, από την επιλογή εκείνων που πρόκειται να συμβάλουν ως δίγλωσσοι λεξικογράφοι, εμπειρογνώμονες («ειδικοί») και συντάκτες, δηλαδή το σύνολο του προσωπικού. Δυστυχώς, ακόμα και στις χώρες με εκτενείς δραστηριότητες στη λεξικογραφία μόνο ένας μικρός αριθμός ιδρυμάτων προσφέρει προηγμένες ή διαβαθμισμένες σειρές μαθημάτων σε αυτό το πεδίο. Η εύρεση κατάλληλων δίγλωσσων λεξικογράφων στην Ελλάδα είναι ουσιαστικά αδύνατη.

3.2.6 Ειδικοί επιστήμονες

Περίπου 40% του περιεχομένου ενός λεξικού γενικής χρήσης, αντιπροσωπεύει η επιστημονική ή η τεχνική ορολογία. Για εμπορικούς λόγους και προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα αποδεκτό επίπεδο γοήτρου, οι ειδικοί, δηλαδή, οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες και σύμβουλοι, πρέπει να επιλεγούν μεταξύ εκείνων που είναι καταξιωμένοι στο επάγγελμά τους (Ilson, R.F. 1985: 16).

3.3. Συγγραφή του λεξικού

Για να συγγραφεί ένα λεξικό εξυπακούεται ότι συνεπάγεται η συγγραφή του σημαντικότερου στοιχείου του, δηλαδή των λεξικογραφικών άρθρων.

3.3.1 Συγγραφή λεξικογραφικών άρθρων

Για να συγγραφούν τα λεξικογραφικά άρθρα που θα απαρτίσουν ένα λεξικό θα πρέπει να γίνουν οι παρακάτω διαδικασίες:

α) Επιλογή λεξικογραφικών άρθρων:

Η επιλογή των λεξικογραφικών άρθρων, καθορίζεται από τους διάφορους παράγοντες δηλαδή, το μέγεθος, τον τύπο και το σκοπό του λεξικού, τη θέση και την επίσημη παραλλαγή των λέξεων και των διαφορετικών τοπικών και κοινωνικών παραλλαγών στη γλώσσα.

β) Επιλογή της μακροδομής:

Μετά τη γενική θεώρηση της πολιτικής, του πεδίου, της αγοράς του λεξικού, τον υπολογισμό του προγράμματος και του κόστους, το επόμενο στάδιο είναι η μακροδομή του λεξικού, δηλαδή η επιλογή των λέξεων, που θα περιλαμβάνονται στο λεξικό, του συνόλου των λέξεων που θα περιλαμβάνονται πιο συγκεκριμένα, των όρων που θα συμπεριληφθούν ως λεξικογραφικά άρθρα, ανεξάρτητα αν είναι κύρια ή όχι, στο λεξικό. Πιο συγκεκριμένα, με τον όρο μακροδομή αναφερόμαστε στο σχεδιασμό, την οργάνωση και την κατάρτιση του λημματολογίου, καθώς και στην οργάνωση του λεξικογραφικού υλικού τόσο σε διακριτά μέρη (κυρίως σώμα, παράρτημα) όσο και εντός του λεξικογραφικού άρθρου (λήμματα και εσωτερικά λήμματα). Η

κατάρτιση λημματολογίου ενός λεξικού οφείλει να ανταποκρίνεται στις επικοινωνιακές ανάγκες και απαιτήσεις του τελικού χρήστη, να βασίζεται στις γνώσεις του και να συμβάλλει στον εμπλουτισμό τους, καθώς και να συντελεί στην ανάπτυξη των επικοινωνιακών του δεξιοτήτων. Ο παράγοντας του διαθέσιμου χώρου πάντα θέτει εμπόδια στον αριθμό των λεξικογραφικών άρθρων, τα οποία μπορούν να περιληφθούν, ειδικά σε ένα μονότομο λεξικό. Ο απαιτούμενος χώρος για την επιλογή της λίστας του λεξικού αποτελεί σημαντικό μέρος ολόκληρου του σχεδιασμού. Η συγκεκριμένη, κάθε φορά, επιλογή λίστας, εξαρτάται κυρίως από τον υποτιθέμενο χρήστη.

γ) Επιλογή και οργάνωση της μικροδομής

Με τον όρο μικροδομή του λεξικογραφικού άρθρου εννοούμε την επιλογή και την οργάνωση των πληροφοριών που παρέχονται σε ένα λεξικογραφικό άρθρο (Landau: 2001, 55). Η μικροδομή του λεξικογραφικού άρθρου μπορεί να διαιρεθεί 2 μέρη. Στο τυπικό μέρος και στο σημασιολογικό μέρος. Στο τυπικό μέρος παρουσιάζονται πληροφορίες ορθογραφία, προφορά, γραμματική και στο σημασιολογικό μέρος δίνεται η ερμηνεία καθώς και η ετυμολογία και τα πληροφορίες χρήσης μέσω παραδειγμάτων. Οι Haensch and Omenaca περιλαμβάνουν τα παρακάτω στοιχεία στη μικροδομή ενός λεξικού τα οποία είναι κοινά και για τα μονόγλωσσα αλλά και για τα δίγλωσσα λεξικά που μας απασχολούν στη συγκεκριμένη εργασία: (1) επικεφαλής λέξη, (2) ορθογραφία και ορθογραφικές παραλλαγές, (3) μέρος του λόγου και λοιπές γραμματικές πληροφορίες, (4) προφορά, (5) σημασία ή σχόλια στη γλώσσα στόχο, (6) σημειώσεις για τη χρήση (π.χ. περιορισμοί κ.λπ), (7) παραδείγματα, (8) σε συγκεκριμένες περιπτώσεις: εικονογραφήσεις (Klaricova 2005, 61).

3.3.2 Μέτρηση λεξικογραφικών άρθρων

Θα πρέπει να ασχοληθούμε ιδιαίτερα με την έννοια του λεξικογραφικού άρθρου και τι εννοούμε όταν λέμε ότι ένα λεξικό περιλαμβάνει 10.000 λεξικογραφικά άρθρα.

Διάφορα λεξικά όπως το Oxford Advanced Learner's Dictionary αναφέρουν ότι περιέχουν 162.000 λεξικογραφικά άρθρα, τα όποια διακριτικά αποκαλούν «αναφορές» και εμφανώς χρησιμοποιούν το αμερικανικό σύστημα μέτρησης λεξικογραφικών άρθρων, το οποίο δεν περιλαμβάνει μόνο λεξικογραφικά άρθρα, αλλά και άλλων ειδών εγγραφών.

Όσες περισσότερες εγγραφές, λεξικογραφικά άρθρα έχει κάποιος ή μπορεί να δηλώνει ότι έχει τόσο το καλύτερο ως προς την εμπορικότητα του λεξικού.

Το αμερικανικό σύστημα είναι σχεδιασμένο για να μεγιστοποιεί τον αριθμό των εγγραφών που μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι περιλαμβάνει το λεξικό.

Ειδικότερα υπάρχει ένα κριτήριο, σύμφωνα με το οποίο ένα λήμμα έχει τις προδιαγραφές

για να συμπεριληφθεί στο λεξικό. Θα πρέπει να λειτουργεί ως μονάδα, έτσι ώστε η ερμηνεία να ενυπάρχει στην όλη έκφραση. Κανένα μέρος να μην μπορεί να αντικατασταθεί χωρίς την απώλεια της ερμηνείας του. Η επιλογή των λημμάτων, εξαρτάται από την αίσθηση του συγγραφέα για το τι θέλει ο αναγνώστης, έστω και αν παραβιάζεται η θεωρία.

Ο τύπος του λήμματος ενός λεξικού εξυπηρετεί 2 σκοπούς: α) υποδηλώνει την προτεινόμενη ορθογραφία και β) υποδηλώνει τη συνήθη μορφή της λεξιλογικής μονάδας, όπως με κεφαλαία ή όχι (Landau,S.I., 1991: 250).

3.3.3 Αλφαβήτιση

Έχοντας ως δεδομένο ότι ο χρήστης δεν ξέρει τίποτα για τη λέξη, ο ασφαλέστερος τρόπος θα ήταν να αλφαβητιστούν όλες οι εναλλακτικές ορθογραφίες, με την παραπομπή στο λήμμα που περιέχει την πλήρη μετάφραση ή τον ορισμό. Τα λεξικά συνήθως αλφαβητίζουν γράμμα προς γράμμα, παρά λέξη προς λέξη. Η τοποθέτηση γράμμα προς γράμμα έχει το πλεονέκτημα ότι δε χρειάζεται οι αναγνώστες να ψάξουν να βρουν το λήμμα σε περίπτωση που μία σύνθετη λέξη γράφεται ως μία, ή ως λέξη συνδεδεμένη με κόμμα ή ως δύο λέξεις.

3.3.4 Παρουσίαση

Τα λήμματα πρέπει να εμφανίζονται στο τμήμα A-Z του ελληνικού μέρους του λεξικού, στην αρχή του λεξικογραφικού άρθρου, και πρέπει να έχουν μορφή με έντονα στοιχεία ώστε ο εντοπισμός τους από το χρήστη να γίνεται εύκολα και γρήγορα κατά τη διάρκεια της ανεύρεσης τους.

Η συγκέντρωση, είναι μία τεχνική που ευνοείται κυρίως στα λεξικά, που δημοσιεύονται στο Ηνωμένο Βασίλειο, και περίπου στα μισά από τα δίγλωσσα λεξικά, που παράγονται στην Ελλάδα, τα τελευταία έτη. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, προκύπτουν τα εσωτερικά λήμματα δηλαδή τα παράγωγα, οι ενώσεις, οι ιδιωτισμοί και άλλες πολλές λεξιλογικές μονάδες ενσωματώνονται μέσα σε μια παγιωμένη παράγραφο που αλφαβητίζεται στο πλαίσιο ενός όρου, από τον οποίο παρήχθησαν ή με τον οποίο μοιράζονται ένα κοινό στοιχείο (Landau,S.I., 1991: 70-75).

3.3.5 Γράφημα: Ορθογραφία - συλλαβισμός και τονισμός

Όταν απαιτείται, τα λεξικογραφικά άρθρα πρέπει να υποδείξουν την προτιμώμενη και την εναλλακτική ορθογραφία (π.χ. "labour-labor", «απρόσεκτος-απρόσεχτος»). Τα πρότυπα συλλαβισμού και τονισμού θεωρούνται προτέρημα, προσθέτοντας στο γόητρο του δίγλωσσου λεξικού, ειδικά εάν προορίζεται για αρχαρίους μαθητές .

3.3.6 Προφορά

Η προφορά στα λεξικά είναι η μεταγραφή των ήχων της ομιλίας που αντιστοιχεί σε έναν αλφαβητικό κατάλογο λέξεων έτσι ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να καταλάβει πώς προφέρεται κάθε λέξη.

Τα περισσότερα συστήματα μεταγραφής των ήχων της ομιλίας χρησιμοποιούν μη αλφαβητικούς χαρακτήρες, οι οποίοι, εντούτοις, είναι δύσκολο να απομνημονευθούν. Υπολογίζεται ότι μόνο το 40% των χρηστών ενός δίγλωσσου λεξικού μπορεί να προφέρει σωστά τον ήχο μίας λέξης, κάνοντας ανάγνωση της μεταγραφής του με τα ειδικά σύμβολα.

Το διεθνές φωνητικό αλφάβητο (International Phonetic Alphabet - IPA) και η απλουστευμένη μεταγραφή IPA είναι αυτήν την περίοδο το δημοφιλέστερο σύστημα.

3.3.7 Γραμματικές - συντακτικές πληροφορίες

Οι γραμματικές πληροφορίες πρέπει να καλύπτουν όλες τις κανονικές μορφές του βασικού λεξικογραφικού άρθρου που μπορεί να είναι βασικές για τη γραμματική, αλλά όχι τόσο για τη σημασιολογία.

Για να διευκολύνει τους χρήστες να μπορέσουν να βρουν τι ψάχνουν, το λεξικό πρέπει να έχει μια πρότυπη, δεδομένη κατάταξη της παρουσίασης μέσα στο λεξικογραφικό άρθρο. Συνήθως αυτή η κατάταξη είναι: -Ουσιαστικό, -Επίθετο, -Ρήμα.

3.3.8 Ποιότητα

Η ποιότητα και το εύρος της μετάφρασης και του ορισμού είναι δύο από τους παράγοντες, που καθορίζουν την επιτυχία ενός δίγλωσσου λεξικού. Η μετάφραση δεν παρουσιάζει κανένα σοβαρό πρόβλημα, όταν το βασικό λεξικογραφικό άρθρο έχει μόνο μία έννοια, υπάρχει ένα μεταφραστικό αντίστοιχο, ενώ σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθεί κάποιο παράδειγμα.

3.3.9 Ορθότητα και πληρότητα

Η μετάφραση ή ο ορισμός πρέπει να είναι πλήρης και σωστός στην ορθογραφία, τη σύνταξη, το ύφος και την έννοια.

3.3.10 Σαφήνεια

Ο ορισμός πρέπει να είναι απολύτως απαλλαγμένος από ασάφειες. Αυτός ο κίνδυνος είναι συχνότερος στα φραστικά λήμματα που συνδυάζουν επιθετικούς προσδιορισμούς, π.χ., "κατάσκοπος του εχθρού= εχθρικός κατάσκοπος". Στα ελληνικά δεν είναι σαφές εάν ο κατάσκοπος κατασκοπεύει τον εχθρό ή ΓΙΑ τον εχθρό.

3.3.11 Αμεσότητα

Όταν είναι πιθανό, ο ορισμός ή η μετάφραση πρέπει να αρχίζουν με ένα αντίστοιχο μέρος του λόγου. Εάν απαιτείται ανάλυση, πρέπει πάντα να έρχεται μετά από το ουσιαστικό για το ουσιαστικό, το επίθετο για το επίθετο κ.λπ.

3.3.12 Μέθοδοι

Πρώτη προτεραιότητα δίνεται στην περίπτωση πολύσημης λέξης: π.χ. κύρια λεξικογραφικά λήμματα με πολλαπλές ερμηνείες, οι μεταφράσεις, θα πρέπει να αποδίδονται σύμφωνα με την σημασιολογική προτεραιότητα, την ακρίβεια και τη συχνότητα τους αν και οι θεωρίες ποικίλλουν.

3.3.13 Σύνταξη

Κάθε ορισμός είναι διαφορετικός από κάθε άλλο, αποτελεί μία σύντομη και απλή περιγραφή της λέξης και θα μπορούσε να σταθεί μόνος του, και να περιλαμβάνει αρκετά στοιχεία για να βοηθήσει τους χρήστες να καταλάβουν τι σημαίνει το λήμμα. Ο ορισμός θα πρέπει να είναι όσο πιο συγκεκριμένος γίνεται.

Η παράφραση και το ανάλογο θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν μόνο ως τελευταία λύση και πρέπει να προηγηθούν από μια ετικέτα των οποίων θα πρέπει να προηγείται λεξικογραφικός δείκτης, ειδικά στη μεταχείριση των κοινών εκφράσεων, των παροιμιών και των ομοίων. Δύο λέξεις στη γλώσσα πηγή μπορούν να είναι κοντινά συνώνυμα, αλλά η αντίστοιχη μετάφρασή τους στη γλώσσα στόχο μπορεί να είναι και είναι συχνά, εξολοκλήρου ανεξάρτητη. Αντιθέτως, δύο λέξεις σε μια γλώσσα που είναι σημασιολογικά ανεξάρτητες μπορούν να αντιστοιχούν στη μετάφραση σε δύο κοντινά συνώνυμα σε μια άλλη γλώσσα.

3.3.14 Εισαγωγικά άρθρα λεξικού

Όταν λέμε εισαγωγικά άρθρα εννοούμε τα μέρη του λεξικού που περιλαμβάνουν διάφορες πληροφορίες: 1) Ο οδηγός χρήστη, 2) Ο οδηγός για το σύστημα προφοράς, 3) Ο οδηγός για τα λήμματα, 4) Ο πίνακας συντομογραφιών οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν στο λεξικό. Κάποιοι εντάσσουν και χαρακτηρίζουν αυτά τα στοιχεία ως στοιχεία μακροδομής του λεξικού και άλλοι τα εντάσσουν σε ένα άλλο πλαίσιο πιο ευρύ την μεγαδομή του λεξικού.

3.3.15 Στάδια συγγραφής και έκδοσης / επιμέλειας

Στα γενικά δίγλωσσα λεξικά ο ορισμός απαιτεί 2 στάδια. Το προκαταρκτικό ή αλλιώς πρώτη φάση συγγραφής και την ανασκόπηση / επιθεώρηση ή την τελική φάση συγγραφής. Η πρώτη φάση συγγραφής περιλαμβάνει την αρχική διαδικασία της συγγραφής των πληροφοριών που παρέχονται

στο λεξικογραφικό άρθρο. Φυσικά το υλικό της πρώτης φάσης θα πρέπει να ελέγχεται τακτικά από ανώτερους για να μπορέσει να τροποποιηθεί, ακόμα και να ξαναγραφεί από την αρχή μέρους του υλικού έως ότου λάβει την τελική του μορφή.

Τα επόμενα στάδια προς την ολοκλήρωση της συγγραφής του λεξικού περιλαμβάνουν τη διόρθωση των ορισμών, αφού έχουν πάρει την τελική τους μορφή, γιατί έτσι προκύπτουν αρκετά τυπογραφικά λάθη και ταυτόχρονα ανακαλύπτονται και λάθη τα οποία είχαν «ξεφύγει» στους πρώτους προσεχτικούς ελέγχους (Zgusta,L., 1971: 50-53).

3.4 Παραγωγή του λεξικού

3.4.1 Διορθώσεις – Επιμέλεια

Τα λεξικά θα πρέπει να διορθώνονται όσες φορές επιτρέπει ο χρόνος και ο προϋπολογισμός. Τα πρώτα κείμενα, είτε είναι σε χειρόγραφα, είτε σε αρχεία υπολογιστή θα πρέπει να ελέγχονται συνεχώς για λάθη από ειδικούς διορθωτές – επιμελητές, έμπειρους στη διόρθωση αυτού του ιδιαίτερου εκδοτικού προϊόντος, πριν αποσταλούν για σύνταξη (Landau,S.I., 1991: 226-250).

3.4.2 Σελιδοποίηση

Το λεξικό λαμβάνει την τελική του μορφή πριν την έκδοσή του καθώς ειδικοί στην στοιχειοθεσία και σελιδοποίηση αναλαμβάνουν να μορφοποιήσουν το σύνολο των γραπτών κειμένων με κύριο στόχο τη φιλικότητα προς το χρήστη.

3.4.3 Έκδοση

Το λεξικό όταν έχει λάβει την τελική του μορφή, είναι έτοιμο να εκδοθεί. Όταν πρόκειται για έντυπα λεξικά, η έκδοση του λεξικού συνίσταται στην εκτύπωσή του και στη διάθεσή του χρησιμοποιώντας διαδικασίες και τεχνικές μάρκετινγκ. Η εκτύπωση του λεξικού, αξιοποιώντας όλα τα σύγχρονα μέσα γίνεται με τελευταίας τεχνολογίας συστήματα που ελαχιστοποιούν πλέον το χρόνο εκτύπωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΧΡΗΣΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

4.1 Ο μεταφραστής

Πριν περάσουμε στη συγκριτική μελέτη των δύο εμπορικών δίγλωσσων λεξικών, θα πρέπει να δώσουμε λίγα παραπάνω στοιχεία και μία κατηγορία χρηστών που συχνά καλείται να προσφύγει στο λεξικό για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του επαγγέλματος του, δηλαδή τον μεταφραστή.

Ο μεταφραστής μετατρέπει ένα γραπτό κείμενο, όπως άρθρα εφημερίδας, περιοδικού, βιβλία, εγχειρίδια, έγγραφα και άλλα, από μία γλώσσα σε μία άλλη. Δε θα πρέπει να συγχέεται με το διερμηνέα, ο οποίος μετατρέπει προφορικό υλικό, όπως λόγους, παρουσιάσεις και άλλα, από μία γλώσσα σε μία άλλη.

Οι μεταφραστές είναι οι επαγγελματίες της γλώσσας. Είναι εφαρμοστές της γλωσσολογίας, ικανοί συγγραφείς, διπλωμάτες και μορφωμένοι ερασιτέχνες. Όπως οι γλωσσολόγοι έτσι και οι μεταφραστές έχουν την ικανότητα να διορατικοί, να λειτουργούν με εξυπνάδα, να ξεχωρίζουν τις λεπτές διαφορές ανάμεσα στις λέξεις των γλωσσών τους, να ερευνούν την ορολογία, και τις εκφράσεις της καθομιλουμένης και να αντιμετωπίζουν την ανάπτυξη των γλωσσών. Όπως οι συγγραφείς, έτσι οι μεταφραστές πρέπει να συνηθίσουν να εργάζονται πολλές ώρες μόνοι πάνω σε ένα θέμα που αφορά λίγους αλλά και σε μία γλώσσα που ίσως λίγοι γύρω τους να αναγνωρίζουν. Όπως οι διπλωμάτες έτσι και οι μεταφραστές, θα πρέπει να είναι αρκετά ευαίσθητοι με το θέμα των πολιτιστικών και κοινωνικών διαφορών, οι οποίες υπάρχουν στην γλώσσα τους. Και όπως οι μορφωμένοι ερασιτέχνες, οι μεταφραστές θα πρέπει να κατέχουν βασικές γνώσεις για το πεδίο με το οποίο ασχολούνται.

Στην πραγματικότητα, ο μεταφραστής πρέπει να διαθέτει μια σειρά από προσόντα, ώστε να μπορεί να μεταφέρει το αρχικό κείμενο με επιτυχία στο κοινό.

Ο καλός μεταφραστής είναι εξ ορισμού ένα δίγλωσσο άτομο. Εν τούτοις, το αντίθετο δεν είναι σωστό. Ένας δίγλωσσος άνθρωπος χρειάζεται δύο πράγματα για να είναι καλός μεταφραστής. Πρώτον, την ικανότητα και την εμπειρία της μετάφρασης και δεύτερον, τη γνώση του πεδίου το οποίο μεταφράζει.

Η ικανότητα και η εμπειρία της μετάφρασης περιλαμβάνει την ικανότητα να γράφει κάποιος καλά στη γλώσσα στόχο, την ικανότητα να διαβάζει και να κατανοεί τη γλώσσα πηγή αρκετά καλά και την ικανότητα να χειρίζεται την τελευταία τεχνολογία λογισμικών, που τον βοηθάνε στο επάγγελμα του.

Θα πρέπει λοιπόν, να γνωρίζει πολύ καλά, όχι μόνο τη γλώσσα-πηγή, αλλά και τη γλώσσα-στόχο. Αυτός είναι άλλωστε και ένας λόγος που στις μεταφράσεις προτιμώνται μεταφραστές που είναι φυσικοί ομιλητές της γλώσσας-στόχου. Το να είναι φυσικός ομιλητής, βέβαια, μιας γλώσσας

δε σημαίνει ότι αυτόματα την κατέχει σε τέτοιο βαθμό ώστε να καταφέρνει να τη χρησιμοποιεί σαν εργαλείο, πράγμα απαραίτητο για τον μεταφραστή.

Οι μεταφραστές θα πρέπει να έχουν τα απαραίτητα βοηθήματα για να ασχοληθούν με ένα υλικό. Δηλαδή, λεξικά, γλωσσάρια, και άλλα βοηθήματα. Τέτοια βοηθήματα αποτελούν τα φόρουμ ξένων γλωσσών, φίλοι και συνάδελφοι, περιοδικά και εφημερίδες. Οι μεταφραστές θα πρέπει να εργάζονται ακούραστα για να βελτιώσουν το επίπεδο της γλώσσας τους σε συγκεκριμένα πεδία τα οποία καλούνται να υπηρετήσουν, διαβάζοντας σχετικό υλικό. Θα πρέπει να επενδύσουν χρόνο και χρήμα για να διατηρήσουν και μία βιβλιοθήκη με αναφορές.

Ο πιο σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία ενός μεταφραστή, είναι η άριστη γνώση της γλώσσα - στόχου.

Οι μεταφραστές θα πρέπει να είναι αρκετά καλοί στο να μαθαίνουν νέα πεδία γρήγορα και εύκολα. Θα πρέπει να μαθαίνουν διάφορες μεθόδους έρευνας συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης των εργαλείων για να κάνουν την έρευνα μέσω Διαδικτύου.

Άλλος ένας πολύ σημαντικός παράγοντας είναι ο έλεγχος. Καλό θα ήταν ένας μεταφραστής να δίνει τη μετάφραση του και σε έναν άλλο έμπειρο μεταφραστή και να μαθαίνει από τα λάθη του.

Πάνω απ' όλα οι μεταφραστές θα πρέπει να διακατέχονται από ενδιαφέρον και αφοσίωση στις γλώσσες τις οποίες χειρίζονται.

Πέρα όμως από τις πολύτιμες γνώσεις, ένας μεταφραστής χρειάζεται ένα ιδιαίτερο ταλέντο. Άλλωστε, η μετάφραση δεν είναι μια στείρα διαδικασία, αλλά μια δημιουργική διάπλαση του αρχικού κειμένου σε ένα νέο περιβάλλον. Έτσι, λοιπόν, ο μεταφραστής θα πρέπει να διαθέτει ορισμένες συγγραφικές ικανότητες, ώστε να μπορεί με ευχέρεια να χειρίζεται το υλικό που του έχει δοθεί. (Κεντρωτής, Γιώργος, 1996: 45-65)

4.2 Μεταφραστής και λεξικό

Αφού έχουμε καλύψει το χρήστη του εργαλείου και τις προϋποθέσεις που τον κάνουν ένα σωστό επαγγελματία και παράλληλα έχουμε δώσει εκτεταμένη ανάλυση για το εργαλείο που χρησιμοποιεί ο μεταφραστής στη διαδικασία της μετάφρασης της εργασίας του, δηλαδή το λεξικό, απομένει να γίνει η σύνδεση του εργαλείου με το χρήστη του.

Ο μεταφραστής, οδηγείται στη χρήση του λεξικού, όταν θέλει να επιβεβαιώσει μία έννοια λέξης, να βρει μία λέξη την οποία δε γνωρίζει, όταν θέλει να εξακριβώσει τη χρήση μίας λέξης, ή ακόμα και την ορθογραφία της. Το λεξικό είναι πολύπλευρο εργαλείο για το μεταφραστή και φυσικά δε νοείται μεταφραστής, ο οποίος δεν έχει μία ποικιλία από λεξικά για να μπορεί να καλύπτει διάφορα φάσματα που μπορεί να του ζητηθούν να καλύψει.

Όπως και κάθε εργαλείο, τα αποτελέσματα που θα δώσει εξαρτώνται από τον άνθρωπο που

θα το χειριστεί. Συνεπώς, ο μεταφραστής και ο τρόπος που αντιμετωπίζει το εργαλείο-λεξικό, καθορίζει το πόσο το λεξικό θα βοηθήσει το μεταφραστή και πόσο το αποτέλεσμα είναι το επιθυμητό.

Ο μεταφραστής θα πρέπει να είναι ώριμος αρκετά για να μη βασίζεται μόνο σε αυτά που βλέπει στο λεξικό αλλά να διακατέχεται από κριτική σκέψη για να μπορεί να αξιολογήσει αν η έννοια που προτείνεται από το λεξικό είναι η ιδανική για το κείμενό του. Δε θα πρέπει να μένει στην έτοιμη λύση που του προσφέρει το λεξικό αλλά να συνεχίζει την έρευνα και να είναι διατεθειμένος να ανατρέξει σε παραπάνω από μία πηγή για να επιβεβαιώσει την έννοια. Παράλληλα, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ότι το λεξικό υπηρετεί εκείνον και όχι εκείνος το λεξικό. Συνεπώς το λεξικό δημιουργείται για να τον βοηθά στην εργασία του και να μην το χειρίζεται με επιπολαιότητα. Αλλά θα πρέπει να το χειρίζεται σωστά, με σύνεση και επαγγελματισμό. Αυτές οι αρετές είναι που θα πρέπει να διέπουν και το μεταφραστή στην επαγγελματική του πορεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΔΥΟ ΕΝΤΥΠΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

5.1 Γενικά στοιχεία

Για να αποκτήσουμε πλήρη, σαφή και τεκμηριωμένη εικόνα σχετικά με τη θεωρία της λεξικογραφίας και της συγγραφής λεξικών με την οποία ασχοληθήκαμε εκτεταμένα στα προηγούμενα κεφάλαια, θα πρέπει να ερευνήσουμε κατά πόσο όλα αυτά τα θεωρητικά στοιχεία βρίσκουν εφαρμογή στα προϊόντα της λεξικογραφίας που μας ενδιαφέρουν εδώ, δηλαδή στα λεξικά, και κατ' επέκταση μπορούν να φανούν βοηθητικά και χρήσιμα στη διαδικασία της μετάφρασης.

Όλες οι θεωρητικές προσεγγίσεις τείνουν πλέον να παρουσιάζουν αποκλίσεις όταν πλησιάζει η ώρα της πρακτικής εφαρμογής. Κυρίως αυτό εντείνεται όταν πρόκειται για ένα εμπορικό προϊόν, όπως το λεξικό, όπου στο τέλος υπερισχύουν οι δυνάμεις της αγοράς. Στους νόμους της αγοράς επιβάλλεται ορισμένες φορές η θυσία της ποιότητας προς χάριν της ποσότητας και της πώλησης. Συνεπώς, παρατηρείται μία διαφορετική προσέγγιση από αυτή που επιτάσσουν η θεωρία και οι κανόνες της λεξικογραφίας και της λεξικολογίας.

Παράλληλα μπορεί να σημειωθεί απόκλιση και για ποικίλους άλλους λόγους. Θεωρείται, συνεπώς, απαραίτητο να μη σταθούμε μόνο στα θεωρητικά σχήματα αλλά να προβούμε σε μία βαθύτερη ανάλυση των τελικών προϊόντων της λεξικογραφίας για να εντοπίσουμε τις τυχόν αποκλίσεις αλλά και τις συγκλίσεις.

Για να εξυπηρετηθεί ο σκοπός της ανάλυσης και της έρευνας είναι απαραίτητη η σύγκριση και η αξιολόγηση των λεξικών που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά για να διαπιστωθεί η προσέγγιση που έχουν εφαρμόσει, η πληρότητά τους και παράλληλα και συσχετισμός τους.

Στο κεφάλαιο αυτό, λοιπόν, θα παρουσιάσουμε δύο αγγλοελληνικά λεξικά και θα επιχειρήσουμε τη σύγκρισή τους και θα εντοπίσουμε τις βασικές τους μεθόδους σε σχέση με τη θεωρητική προσέγγιση που έχει ήδη αναπτυχθεί, προβαίνοντας στο τέλος και σε μια αξιολόγηση του καθενός από αυτά τα λεξικά. Η παρουσίαση των λεξικών αυτών κρίνεται απαραίτητη κατά τη διάρκεια μιας μελέτης πάνω στην πρακτική της επαγγελματικής μετάφρασης, καθώς, όπως θα διαπιστώσουμε και πρακτικά παρακάτω, παρατηρείται όντως μεγάλο χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης. Στην πραγματικότητα, κάθε λεξικό ακολουθεί τους δικούς του κανόνες γραφής και όχι κάποιους γενικούς κανόνες, οι οποίοι αναπτύχθηκαν στο θεωρητικό πλαίσιο της δημιουργίας και συγγραφής λεξικών. Έτσι εξηγείται και το γεγονός ότι υπάρχουν τεράστιες διαφορές ακόμα και στα λεξικά που ανήκουν στο ίδιο είδος (π.χ. αγγλοελληνικά λεξικά).

Θα πρέπει συνεπώς να γίνει ένας έλεγχος για να μελετηθεί αν οι κανόνες και οι θεωρίες που

αναλύθηκαν είναι πρακτικά αξιοποιήσιμες, για να διαπιστωθεί και η βοήθεια που παρέχεται σε τελική ανάλυση από τα λεξικά στο μεταφραστή που τα χρησιμοποιεί εκτενέστατα στη μεταφραστική διαδικασία. Εάν οι κανόνες που διατυπώθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια αποτελούν την ιδανική μορφή ενός λεξικού, η οποία θα μπορέσει να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη σε ένα μεταφραστή, τότε είναι κρίσιμο να παρατηρηθεί εάν ισχύουν όλοι αυτοί οι κανόνες σε ορισμένα λεξικά τα οποία ένας μεταφραστής μπορεί να χρησιμοποιεί. Κατόπιν, σημαντικό επίσης είναι να ερευνηθεί κατά πόσο η υπάρχουσα μορφή των λεξικών καλύπτει τις ανάγκες των μεταφραστών.

Με τη σύγκριση, λοιπόν, των λεξικών στοχεύουμε να προσφέρουμε πολύτιμη βοήθεια για τους χρήστες τους και κυρίως για τους επαγγελματίες μεταφραστές, να εντοπίσουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του κάθε λεξικού και έτσι να μπορούν να επιλέγουν το κατάλληλο για την εργασία τους. Για παράδειγμα, ένα λεξικό με ιατρική ορολογία θα είναι περισσότερο χρήσιμο σε ιατρούς αλλά και μεταφραστές ιατρικών κειμένων, ενώ ένα λεξικό βασικών λημμάτων είναι κατάλληλο για την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας.

5.2 Μεθοδολογία σύγκρισης και αξιολόγησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί για το πρακτικό αυτό μέρος της εργασίας, επιλέξαμε να συγκρίνουμε δύο Αγγλοελληνικά λεξικά από τα πολλά τα οποία κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά και μπορεί να έχει στη διάθεση του ένας μεταφραστής με βάση το κριτήριο της εμπορικότητας και των πωλήσεων τους κατά την περίοδο 2000-2008.

Επαναλαμβάνουμε ότι τα λεξικά αυτά είναι το *Oxford English - Greek Learner's Dictionary* και το *Hyper Lexicon*. Και τα δύο λεξικά είναι αγγλοελληνικά, ενώ το δεύτερο είναι παράλληλα στον ίδιο τόμο και αντίστροφο δηλαδή ελληνοαγγλικό.

Η επιλογή των λεξικών έγινε με βάση τη χρησιμοποίησή τους από πλήθος μεταφραστών και γενικών χρηστών. Στην αρχή θα παρουσιάσουμε τα άμεσα παρατηρήσιμα στοιχεία, τα οποία ο αναγνώστης και χρήστης μπορεί να αξιολογήσει χωρίς καν να συμβουλευτεί το περιεχόμενο του λεξικού. Στη συνέχεια, θα περάσουμε στη σύγκριση συγκεκριμένων στοιχείων.

Ο τρόπος με τον οποίο θα εργαστούμε περιλαμβάνει τα εξής στάδια: Στην αρχή γίνεται επιλογή τυχαία ενός γράμματος του αλφαβήτου για να προβούμε στην αξιολόγηση. Επιλέγουμε το γράμμα «Τ» και συγκρίνουμε την έκταση που καταλαμβάνει το γράμμα αυτό στα δύο λεξικά. Παρουσιάζουμε τόσο τον αριθμό των σελίδων στο λεξικό καθώς και τον αριθμό των λημμάτων του γράμματος «Τ». Στη συνέχεια, παραβάλλουμε το πρώτο και το τελευταίο λήμμα του γράμματος αυτού και στα δύο λεξικά. Έπειτα συγκρίνουμε την πρώτη και την τελευταία σελίδα του γράμματος «Τ», ενώ στη συνέχεια προβαίνουμε στη σύγκριση των πρώτων λημμάτων των δέκα πρώτων σελίδων και κατόπιν όλων των λημμάτων των δέκα πρώτων σελίδων. Παρατηρούμε δηλαδή πόσα

λήμματα περιέχονται στις δέκα πρώτες σελίδες του «Τ» και στα δύο λεξικά, ποιο λεξικό έχει περισσότερα λήμματα και τι είδους λήμματα είναι αυτά.

Αμέσως μετά επιλέγουμε τυχαία δέκα λήμματα κοινά και στα δύο λεξικά που ανήκουν σε διάφορες μέρη του λόγου (ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα, επίρρημα, αντωνυμία, επιφώνημα κ.ά.) και προβαίνουμε σε αναλυτική παρουσίαση και σύγκριση (ορισμός, παραδείγματα, χρήση στην πρόταση κτλ.). Στη συνέχεια, επιλέγουμε να συγκρίνουμε λήμματα διαφορετικών επιστημονικών πεδίων που περιέχονται ταυτόχρονα και στα δύο λεξικά (π.χ. όροι της ιατρικής, της ανατομίας, της νομικής, βοτανικοί, λογοτεχνικοί, τυπογραφικοί όροι κ.ά.).

Παράλληλα για να συγκεκριμενοποιήσουμε το εύρος της έρευνάς μας, περιοριζόμαστε στην ανάλυση των παραδειγμάτων που παρουσιάζονται στο κάθε λήμμα που επεξεργαζόμαστε.

Τέλος, επισημαίνουμε ποια λήμματα υπάρχουν στο ένα λεξικό και απουσιάζουν από το άλλο, διευκρινίζουμε το είδος τους ή την κατηγορία στην οποία ανήκουν και διερευνούμε τους πιθανούς λόγους απουσίας τους από το ένα λεξικό. Τελειώνουμε με μια γενική αξιολόγηση των δύο λεξικών συνοψίζοντας τους λόγους για τους οποίους μπορεί να είναι χρήσιμα σ' έναν επαγγελματία μεταφραστή.

5.3 Δομή λεξικών

5.3.1 Εισαγωγές και προοίμια των λεξικών

Το *Oxford English - Greek Learner's Dictionary* είναι ένα μικρών διαστάσεων λεξικό (19x13x4εκ) σε αντίθεση με το *Hyper-Lexicon* που είναι ένα αρκετά ογκώδες λεξικό, με διαστάσεις 25x18x7εκ (ύψοςxπλάτοςxπάχος). Αυτό έχει σα συνέπεια τα δύο λεξικά να διαφέρουν και σε σχέση με τον αριθμό των σελίδων και λημμάτων τους. Σημειώνουμε ότι ένα άλλο βασικό στοιχείο είναι η γραμματοσειρά που χρησιμοποιούν τα δύο λεξικά. Κατόπιν έρευνας και τα δύο λεξικά έχουν χρησιμοποιήσει ως βασική γραμματοσειρά την Times New Roman και το μέγεθος είναι 10. Βεβαίως, θα πρέπει να τονίσουμε ξανά ότι το *Hyper-Lexicon* στον ίδιο τόμο περιλαμβάνει και το ελληνοαγγλικό μέρος. Συνεπώς, είναι λογικό να είναι μεγαλύτερο σε όγκο αφού περιλαμβάνει δύο μέρη σε αντίθεση με το *Oxford English - Greek Learner's Dictionary*, που όπως αποκαλύπτει και ο ίδιος ο τίτλος του, περιορίζεται μόνο στο αγγλοελληνικό μέρος, ενώ το ελληνοαγγλικό περιλαμβάνεται σε ξεχωριστό τόμο με τίτλο *Oxford Greek - English Learner's Dictionary*.

Έτσι, το *Oxford* αποτελείται από 17 σελίδες εισαγωγικών, 874 σελίδες κύριου μέρους και 10 σελίδες παραρτημάτων, ενώ το *Hyper-Lexicon* αποτελείται από 30 σελίδες εισαγωγικών, 1322 σελίδες κυρίου μέρους (το αγγλοελληνικό μέρος εκτείνεται από τη σελίδα 1 έως τη σελίδα 950, δηλαδή 950 σελίδες και το ελληνοαγγλικό από τη σελίδα 953 έως τη σελίδα 1322, δηλαδή 369 σελίδες), και 37 σελίδες παραρτημάτων.

Και τα δύο λεξικά έχουν χοντρό έγχρωμο εξώφυλλο, με σχήμα πρακτικό για δουλειά

γραφείου (π.χ. το βιβλίο παραμένει ανοιχτό πάνω στο γραφείο την ώρα της χρήσης του). Στο εξώφυλλο αναφέρεται ο τίτλος και αποδίδεται σύντομα το περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα, το *Oxford* στο μπροστινό εξώφυλλο αναφέρει τον ακριβή τίτλο του και τους συγγραφείς του, ενώ στο οπισθόφυλλο δίνει πληροφορίες για τα λήμματα που περιέχει (35.000 λήμματα και παράγωγα, 45.000 παραδειγματικές φράσεις και προτάσεις, 12.000 ιδιωτισμούς, 3.000 περιφραστικά ρήματα). Αναφέρεται επίσης και η βασική πηγή του λεξικού, από την οποία άντλησε δηλαδή το υλικό του (*British National Corpus*), ενώ στη συνέχεια καταγράφονται τα πλεονεκτήματά του, π.χ. «οι λέξεις προσδιορίζονται όχι μόνο σημασιολογικά αλλά και καλολογικά», «περιέχει έναν τεράστιο πλούτο γραμματικών και συντακτικών παρατηρήσεων και πληροφοριών», «δίνει ξεχωριστή έμφαση στους ιδιωτισμούς της Αγγλικής...» κ.ά. Επιπλέον, με έντονα γράμματα δίνονται κάποιοι χαρακτηρισμοί του λεξικού που λειτουργούν κυρίως διαφημιστικά: «σύγχρονο, αξιόπιστο, εύχρηστο», «Σίγουρο εργαλείο μάθησης για τον σπουδαστή της αγγλικής. Αξιόπιστη πηγή αναφοράς για κάθε αγγλομαθή».

Από την άλλη, το *Hyper-Lexicon* αναφέρει στο εξώφυλλο τον τίτλο του, τη λειτουργία του, ότι είναι δηλαδή αγγλοελληνικό (English-Greek) και ελληνοαγγλικό (Greek-English). Όμως ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ότι πρόκειται για ένα «γλωσσικό-επιστημονικό» λεξικό, δηλαδή περιέχει λήμματα από διάφορα επιστημονικά πεδία, όπως «Φιλολογία – Φιλοσοφία – Αρχαιολογία – Νομική – Οικονομία – Ιατρική – Βιολογία – Χημεία – Φυσική – Ζωολογία – Φυτολογία – Μαθηματικά – Αστρονομία – Ηλεκτρονική – Τεχνολογία...». Αναφέρεται επίσης ο εκδότης (Σταφυλίδης) καθώς και ότι πρόκειται για «7^η έκδοση συμπληρωμένη». Στο οπισθόφυλλο του δεν αναγράφεται τίποτα.

Και τα δύο λεξικά περιέχουν ένα σύντομο πρόλογο. Το *Oxford* περιέχει ένα προοίμιο (Preface) για την αναθεωρημένη έκδοση γραμμένο στα Αγγλικά από τη διευθύντρια έκδοσης και μία εισαγωγή (Αντί προλόγου) στην ελληνική γλώσσα από τον επιμελητή της παρούσας έκδοσης. Στην εισαγωγή αναφέρονται η λειτουργία του λεξικού, οι χρήστες στους οποίους στοχεύει το λεξικό, καθώς και το επίπεδο γλωσσομάθειας των εν δυνάμει χρηστών. Έτσι δηλώνεται πως το λεξικό αυτό είναι «ένα χρηστικό λεξικό της σύγχρονης γλώσσας που χρησιμοποιεί ο μέσος Άγγλος στον προφορικό και γραπτό λόγο» και στοχεύει να βοηθήσει κάθε Έλληνα σπουδαστή των αγγλικών να μάθει καλύτερα και γρηγορότερα τη γλώσσα αλλά και εκείνον που ξέρει ήδη Αγγλικά ώστε να τα χρησιμοποιήσει πιο σωστά και εύστοχα. Ακόμα στοχεύει να βοηθήσει κάθε ξένο που προσπαθεί να μάθει ελληνικά και είναι γνώστης της αγγλικής. Κάτι τέτοιο από μόνο υποδηλώνει ότι είναι ένα λεξικό με χρήση κυρίως σε μαθητές και όχι τόσο σε επαγγελματίες μεταφραστές. Επίσης, η εισαγωγή κάνει μια σύντομη αναφορά στη δομή και οργάνωση της ύλης του λεξικού αλλά και στις αλλαγές που έγιναν στη νέα αυτή έκδοση. Επιπλέον, δηλώνεται η πηγή του λεξικού, που είναι το *British National Corpus* (BNC).

Το Hyper-Lexicon περιλαμβάνει έναν πιο σύντομο πρόλογο στον οποίο γίνεται λόγος για τη σημασία που έχει αποκτήσει η αγγλική γλώσσα στην σύγχρονη εποχή και τη λειτουργία του λεξικού αυτού ως αγγλοελληνικού και ελληνοαγγλικού. Δηλώνεται πως το λεξικό αυτό απευθύνεται σε κάθε χρήστη της αγγλικής ή της ελληνικής που αναζητά ένα βοήθημα για τις αντίστοιχες γλώσσες. Επίσης, αναφέρεται πως το λεξικό αυτό είναι εμπλουτισμένο με πλούσια ορολογία επιστημονική και τεχνολογική, κάτι που το ανάγει σε ένα εργαλείο χρήσιμο για το μεταφραστή γενικών κειμένων αλλά και περισσότερο εξειδικευμένων. Ακόμη, επισημαίνεται πως το αγγλοελληνικό τμήμα είναι πλούσιο με πλήθος λημμάτων και παραδειγμάτων σε αντίθεση με το ελληνοαγγλικό, που, αν και περιλαμβάνει πλούσιο λεξιλόγιο, έχει συνοπτική ανάπτυξη, κυρίως σε μορφή index. Τέλος, γίνεται αναφορά στην ύπαρξη μιας εύληπτης και συνοπτικής γραμματικής.

5.3.2. Γραμματική, Συντομογραφίες, Προφορά

Και τα δύο λεξικά διαθέτουν πίνακα συντομογραφιών που χρησιμοποιείται στη λημματογράφηση. Το Oxford διαθέτει δύο τέτοιους πίνακες, ένα με τις αγγλικές κι ένα με τις ελληνικές συντομογραφίες (στη δεύτερη και στις δύο τελευταίες σελίδες). Το Hyper-Lexicon διαθέτει κι αυτό δύο πίνακες από τους οποίους ο αγγλικός είναι αρκετά εκτεταμένος (εκτείνεται σε είκοσι ολόκληρες σελίδες: 1328-1347) και αποτελεί μέρος των παραρτημάτων, ενώ ο ελληνικός εκτείνεται σε δύο περίπου σελίδες και βρίσκεται στο εισαγωγικό μέρος του λεξικού. Οι πίνακες αυτοί περιλαμβάνουν και ειδικούς τομείς που καλύπτονται από το λεξικό (π.χ. ιατρική, φιλολογία, μαθηματικά κτλ.).

Και τα δύο λεξικά επίσης διαθέτουν αυτόνομο τμήμα με στοιχεία αγγλικής γραμματικής, που βρίσκεται στις πρώτες εισαγωγικές σελίδες. Στο Oxford το τμήμα αυτό καταλαμβάνει 10 σελίδες (vii-xiv), ενώ στο Hyper-Lexicon 20 σελίδες (ix-xxvii). Ακόμη, διαθέτουν πίνακα με τα φωνητικά σύμβολα προφοράς. Στο Oxford ο πίνακας αυτός βρίσκεται στην πρώτη σελίδα, ενώ στο Hyper-Lexicon στην όγδοη. Επίσης, το Oxford διαθέτει στα παραρτήματά του πίνακα με τα ονόματα χωρών και εθνοτήτων (873-878) καθώς και πίνακα με τα ελληνικά κύρια ονόματα (879-882). Από την άλλη, το Hyper-Lexicon είναι περισσότερο εμπλουτισμένο με πίνακες, καθώς περιλαμβάνει στα παραρτήματά του πίνακα ανωμάτων ρημάτων (1323-1327), πίνακα γεωγραφικών ονομάτων που περιλαμβάνει ονόματα ηπείρων, ωκεανών και θαλασσών, χωρών και εθνικοτήτων (1348-1351), πίνακα με τα ονόματα των κυριότερων πρωτευουσών και πόλεων του κόσμου (1352), πίνακα με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και τις πρωτεύουσες τους (1353), πίνακα με τις κομητείες και τις περιοχές της Αγγλίας (1353-1354), πίνακα με τα ελληνικά τοπωνύμια που περιλαμβάνει ονόματα ευρύτερων περιοχών, ονόματα γνωστότερων νησιών, ονόματα κυριότερων πόλεων και αρχαιολογικο-ιστορικών χώρων (1354), καθώς και πίνακα με τα συνηθέστερα αγγλικά κύρια ονόματα (1355-1358).

Επίσης, και τα δύο λεξικά περιέχουν στην αρχή διάγραμμα με τη δομή και την οργάνωση της ύλης με σκοπό να διευκολυνθεί ο αναγνώστης στην χρήση του. Στο Oxford το διάγραμμα αυτό βρίσκεται στην πέμπτη σελίδα, ενώ στο Hyper-Lexicon στην έβδομη. Τέλος, το Hyper-Lexicon παρουσιάζει στην τελευταία σελίδα τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για τη συγγραφή του, πράγμα που δεν συμβαίνει με το Oxford.

Επιπροσθέτως, το Hyper-Lexicon δηλώνει ότι περιλαμβάνει 250,000 λήμματα και παράγωγα, 60,000 παραδειγματικές φράσεις, 20,000 ιδιωματισμούς και περίπου 3,500 περιφραστικά ρήματα ενώ το Oxford στο οπισθόφυλλο δηλώνει ότι περιλαμβάνει 35,000 λήμματα και παράγωγα, 45,000 παραδειγματικές φράσεις και προτάσεις, 12,000 ιδιωματισμοί και 3,000 περιφραστικά ρήματα.

5.4 Μικροδομή λεξικών

Όπως είδαμε, στην αρχή και των δύο λεξικών υπάρχει ένα διάγραμμα που μας παρουσιάζει τον τρόπο που είναι δομημένο το κάθε λήμμα. Οι διάφορες πληροφορίες του λεξικογραφικού άρθρου αποδίδονται με τυπογραφικά σύμβολα, δηλαδή σε συγκεκριμένο τύπο τυπογραφικών συμβόλων αντιστοιχεί μια συγκεκριμένη πληροφορία (π.χ. το λήμμα καταγράφεται με τονισμένα γράμματα, ενώ τα παραδείγματα με πλάγια γράμματα).

Στο Oxford οι πληροφορίες του λεξικογραφικού άρθρου δομούνται ως εξής: Στην αρχή υπάρχει το λήμμα τονισμένο με έντονη γραφή κι αμέσως μετά ακολουθεί η φωνητική του μεταγραφή. Στη συνέχεια δίνονται οι γραμματικές πληροφορίες, όπως το μέρος του λόγου (π.χ. αν το λήμμα είναι άρθρο, ουσιαστικό κτλ.), στοιχεία κλίσης (πτώσεις, αριθμοί, καταλήξεις αρχικών χρόνων και μετοχών των ρημάτων κτλ.) ή και συντακτικές πληροφορίες (π.χ. με τι συντάσσεται το λήμμα). Κατόπιν ακολουθούν οι εννοιολογικές αποδόσεις του λήμματος με αριθμημένη σειρά. Ύστερα από κάθε σημασία ακολουθούν ένα ή περισσότερα παραδείγματα στα αγγλικά και μεταφρασμένα στα ελληνικά. Στα παραδείγματα μπορεί να συμπεριλαμβάνονται και διάφοροι ιδιωτισμοί της αγγλικής γλώσσας. Οι ομόγραφες και οι ομόηχες λέξεις καταγράφονται ως διαφορετικά λήμματα με αρίθμηση.

Παρόμοια είναι και η δομή του λήμματος στο *Hyper-Lexicon*. Στην αρχή υπάρχει το λήμμα που καταγράφεται πάντα με έντονα μαύρα γράμματα. Ακολουθεί η φωνητική γραφή μέσα σε αγκύλες. Στη συνέχεια, ακολουθεί η συντομογραφία για το μέρος του λόγου (ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα κτλ.). Αν μία λέξη έχει πολλές ερμηνείες, αυτές αριθμούνται με μαύρους έντονα γραμμένους αριθμούς και παρατίθενται κατά σειρά προτεραιότητας. Στην αρχή κάθε ερμηνείας, αν είναι απαραίτητο, επισημαίνεται συντομογραφικά και μέσα σε παρένθεση το γνωστικό πεδίο. Μετά από κάθε ερμηνεία ακολουθεί παράδειγμα, το οποίο όμως δεν αποδίδεται στα ελληνικά. Στο τέλος του λεξικογραφικού άρθρου ακολουθούν, αν υπάρχουν, παράγωγα, ιδιωματικές φράσεις κ.ά.

5.5 Σύγκριση γράμματος «Τ»

5.5.1. Γενικά στοιχεία για το γράμμα «Τ»

Το γράμμα «Τ» στο Oxford καλύπτει 55 σελίδες, ενώ στο Hyper-Lexicon 49. Βέβαια το μέγεθος των σελίδων διαφέρει σημαντικά, όπως δηλώσαμε και προηγουμένως όταν αναφέραμε το μέγεθος των δύο λεξικών. Για να καταστεί περισσότερο σαφής η σύγκρισή τους έγινε καταμέτρηση των λημμάτων που περιλαμβάνονται στο γράμμα T και των δύο λεξικών. Έτσι το Oxford περιλαμβάνει 982 λήμματα, ενώ το Hyper-Lexicon 2557.

Πιο αναλυτικά, το πρώτο λήμμα και στα δύο λεξικά είναι το *T,t*, ενώ το τελευταίο στο μεν Oxford το *tzar*, στο δε Hyper-Lexicon το *Tzigane*. Πρώτο συμπέρασμα είναι το Hyper-Lexicon έχει προχωρήσει τη ληματογράφηση πέρα από το *tzar*- του Oxford και έχει φθάσει μέχρι το *Tzi*-. Τα λήμματα που μεσολαβούν είναι 3. Αυτά είναι τα εξής: *tzatziki*, *tzetze fly*, *Tzigane*.

Η πρώτη σελίδα του Oxford, που είναι και μισή, περιλαμβάνει 10 λήμματα με πρώτο το *T,t* και τελευταίο το *tabloid*, ενώ η πρώτη σελίδα του Hyper-Lexicon περιλαμβάνει 35 λήμματα, ξεκινά με το λήμμα *T,t* και τελειώνει με το *tachisme*.

Η τελευταία σελίδα του Oxford, που είναι και πάλι μισή, περιλαμβάνει 17 λήμματα, με πρώτο το λήμμα *tying* και τελευταίο το *tzar*. Αντίθετα, η τελευταία σελίδα του Hyper-Lexicon περιλαμβάνει 55 λήμματα με πρώτο το *twofold* και τελευταίο το *Tzigane*.

Επίσης, τα λήμματα με τα οποία αρχίζει κάθε σελίδα είναι διαφορετικά στα δύο λεξικά. Βασικός παράγοντας όπως έχουμε ήδη προαναφέρει είναι το διαφορετικό σχήμα των δύο λεξικών. Παίρνοντας τυχαία τις 10 πρώτες σελίδες παρατηρούμε πως στο Oxford τα πρώτα λήμματα των σελίδων αυτών είναι: *T,t*, *taboo*, *tailor*, ¹*take*, ²*take*, *talisman*, *talon*, ²*tap*, *tassel*, ¹*tax*, ενώ στο Hyper-Lexicon τα πρώτα λήμματα των δέκα πρώτων σελίδων είναι: *T,t*, *tachistoscope*, *tail wheel*, *taken*, *talweg*, *tannin*, *targum*, *tattler*, *teach*, *-teen*. Εκτός δηλαδή από το πρώτο λήμμα όλα τα υπόλοιπα είναι διαφορετικά.

Συγκρίνοντας επίσης τα λήμματα των δέκα πρώτων σελίδων των δύο λεξικών μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής: Μέσα στις σελίδες αυτές και των δύο λεξικών (συγκεκριμένα στις εννιά πρώτες του Hyper-Lexicon και στις δέκα πρώτες του Oxford) παρουσιάζονται όλα τα λήμματα από το *T,t* ως το *tear*. Παρ' όλο που τα δύο λεξικά έχουν διαφορετικό μέγεθος σελίδας, μέσα στις δέκα πρώτες σελίδες και τα δύο καλύπτουν τις λέξεις μέχρι το *tear*. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί μόνο από το γεγονός ότι το ένα λεξικό, το μεγαλύτερο (δηλ. *Hyper-Lexicon*) περιέχει πολύ περισσότερες λέξεις. Κι όντως αυτό συμβαίνει. Ανάμεσα στα λήμματα *T,t* και *tear* το *Hyper-Lexicon* περιλαμβάνει 254 περισσότερες λέξεις από το *Oxford*. Αντίθετα, όλες οι λέξεις του *Oxford* περιλαμβάνονται στο *Hyper-Lexicon* εκτός από τις παρακάτω 8 *table d' hôte*, *Taffy*, *talcum powder*, *talker*, *tam-o'-shanter*, *Tannoy*, *tantrum*, *tarred*, από τις οποίες μάλιστα οι τρεις *table d' hôte*, *talker*,

tam-o'-shanter υπάρχουν, όχι όμως ως ξεχωριστά λήμματα αλλά ενσωματωμένες σε κάποια άλλα λήμματα χωρίς αντίστοιχα να ισχύει η συνθήκη ότι κάποιες από τις λέξεις του *Hyper-Lexicon* περιλαμβάνονται ως εσωτερικά λήμματα του *Oxford*. Βλέπουμε ότι από τις 8 αυτές λέξεις κάποιες είναι λατινικής ή ξένης προέλευσης (*talcum powder-λατινικής προέλευσης, tam-o'-shanter-σκωτικής προέλευσης, tantrum-λατινικής προέλευσης*) ή λέξεις της καθομιλουμένης (*Taffy, Tannoy*). Αντίθετα, από τις 254 λέξεις του *Hyper-Lexicon*, που απουσιάζουν από το *Oxford*, οι περισσότερες είναι ειδικής ή επιστημονικής ορολογίας (π.χ. *Ta, tabla, tablature, tacheometer, tacheometry, tachisme, tachistoscope, tachometer, tachycardia, tachypnoea, taco, taeniacide, taeniasis, taffeta, taffrail* κ.ά.), λέξεις της καθημερινής ζωής (*tabard, tabaret, tableclothe, table napkin, tabouret* κ.ά.), αλλά και λέξεις λατινικές ή ξενικής προέλευσης (π.χ. *tabula rasa, tache, tae kwon do, taenia, tagliatelle, tahini* κ.ά.). Όσον αφορά τις επιστημονικές λέξεις που απουσιάζουν αυτό συμβαίνει προφανώς επειδή το *Oxford* δεν περιλαμβάνει καθόλου επιστημονική ορολογία, όπως έχει ήδη αναλυθεί.

Από τις μεγάλες αυτές διαφορές συμπεραίνουμε πως το λεξικό *Hyper-Lexicon* αποτελεί ένα πληρέστερο αλλά και πιο εξειδικευμένο λεξικό, καθώς περιλαμβάνει πολλές ειδικές, επιστημονικές λέξεις, αλλά παράλληλα και λέξεις της καθομιλουμένης που δεν είναι όμως τόσο συχνή η χρήση τους. Αντίθετα, το *Oxford* αρκείται μόνο στο να παρουσιάσει το βασικό λεξιλόγιο της Αγγλικής, χαρακτηριστικό που εξυπηρετεί τους σκοπούς ενός μαθητή, χρησιμεύει δηλαδή περισσότερο σε έναν που μαθαίνει τη γλώσσα.

Στην περίπτωση του μεταφραστή, χρήσιμο είναι ένα λεξικό το οποίο μπορεί να καλύπτει το μεγαλύτερο φάσμα της γλώσσας περιλαμβάνοντας πλήθος λέξεων διαφορετικών πεδίων για να μπορέσει να καλύψει διάφορους τομείς που μπορεί να κληθεί να αντιμετωπίσει σε μία μετάφραση. Ένα περισσότερο εξειδικευμένο κείμενο με ειδική ορολογία απαιτεί τη χρήση ενός λεξικού για την εύρεση της άγνωστης προς το μεταφραστή λέξης και μετέπειτα ένα περισσότερο εξειδικευμένο λεξικό με περισσότερες πληροφορίες που θα μπορέσουν να βοηθήσουν το μεταφραστή σε σχέση με το κείμενο που μεταφράζει.

5.5.2 Σύγκριση κοινών λεξικογραφικών άρθρων

Συνεχίζουμε με την επιμέρους σύγκριση των δύο λεξικών. Δηλαδή με σύγκριση των λημμάτων τους. Αν παραβάσουμε κάποια λήμματα που εμφανίζονται και στα δύο λεξικά, θα παρατηρήσουμε πως και εκεί υπάρχουν πολλές διαφορές. Για παράδειγμα, παίρνουμε και συγκρίνουμε τυχαία τα εξής δέκα κοινά και στα δύο λεξικά λήμματα:

i.table

Το λήμμα *table* στο *Oxford* βρίσκεται στην πρώτη σελίδα στην 6^η θέση (ανάμεσα στα

λήμματα *tabernacle* και *tableau*), ενώ στο Hyper-Lexicon στην πρώτη σελίδα αλλά στην 14^η θέση (ανάμεσα στα λήμματα *tablature* και *tableau*). Παρατηρούμε συνεπώς αρχικά ότι το Hyper-Lexicon περιλαμβάνει 8 λήμματα παραπάνω μέχρι το συγκεκριμένο λήμμα. Αντίστοιχα αναφέρουμε ότι όλες οι προηγούμενες λέξεις από το συγκεκριμένο λήμμα υπάρχουν στο Hyper-Lexicon, ενώ τα 8 επιπλέον λήμματα που δημιουργούν τη διαφορά στη θέση δεν περιλαμβάνονται στο Oxford. Και στα δύο λήμματα δίνεται πρώτα η φωνητική μεταγραφή, η οποία είναι ίδια κι ακολουθεί η δήλωση του μέρους του λόγου (ουσιαστικό). Στη συνέχεια παρατίθενται οι επιμέρους ερμηνείες αριθμημένες. Το Oxford δίνει 6 ερμηνείες του λήμματος ως ουσιαστικού και 2 ερμηνείες ως ρήματος, ενώ το Hyper-Lexicon δίνει 9 ερμηνείες του λήμματος ως ουσιαστικού και 4 ερμηνείες ως ρήματος και 2 χρήσεις του λήμματος σε εκφράσεις. Οι ερμηνείες που δίνονται στο λήμμα ως ουσιαστικό είναι κοινές εκτός από τις σημασίες «ηχείο έγχορδου (μουσικού οργάνου)», «οριζόντια έδρα μονόπετρου» και «τραπέζι τυχερών παιχνιδιών», που δίνονται μόνο στο Hyper-Lexicon. Ως ρήμα, το Oxford δίνει 2 ερμηνείες του λήμματος, ενώ το Hyper-Lexicon 4, δηλαδή περιλαμβάνει επιπλέον τις ερμηνείες «τοποθετώ σε τραπέζι» και «καταρτίζω κατάλογο, εγγράφω σε κατάλογο».

Όσον αφορά στα παράγωγα ή τις σύνθετες λέξεις που προέρχονται από το *table* παρατηρούμε τα εξής: το Oxford αναφέρει μέσα στο λήμμα τις λέξεις *tablecloth*, *tableturning*, *tablespoon*, *tableware*, τις οποίες το Hyper-Lexicon παραθέτει ως διαφορετικά λήμματα. Αντιστρόφως, το Hyper-Lexicon παρεμβάλλει μέσα στο λήμμα *table* τη φράση *table d' hôte*, την οποία το Oxford με τη σειρά του την καταγράφει ως ξεχωριστό λήμμα. Κοινές σύνθετες λέξεις και στα δύο λεξικά είναι το *tabletalk* και *tabletennis*. Το Oxford δίνει επιπλέον τις φράσεις-λέξεις *lay/clear the table*, *tableknife*, *table lifting/rapping*, *tablelinen*, *tablemat*, ενώ το Hyper-Lexicon τις *tableful*, *tableless*, *tablemultiplication*, *tablelicence*, *tablemoney*, *turn the table's (on somebody)*. Το τελευταίο θα παρατηρήσουμε ότι το Oxford το δίνει ξεχωριστά ως ιδιωτισμό. Ως ιδιωτισμούς δίνει ακόμα τα *lay/put one's cards on the table*, *on the (negotiating) table*, ενώ το Hyper-Lexicon μόνο το *under the table*.

Όσον αφορά στη χρήση του λήμματος μέσα σε παραδείγματα, παρατηρούμε ότι το Oxford χρησιμοποιεί απλές και λιτές φράσεις (π.χ. *They were at table*, *His jokes amused the whole table* κ.ά.) παραθέτοντας τη μετάφραση τους στα ελληνικά, σε αντίθεση με το Hyper-Lexicon που παραθέτει μεγάλες προτάσεις χωρίς να προχωρά στη μετάφρασή τους στην ελληνική γλώσσα (*The whole table was listening attentively to his speech*, *He was paid under the table to allow the deal to go through*). Το παραπάνω στοιχείο αποτελεί ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον και σημαντικό εύρημα της παρούσας μελέτης. Τα παραδείγματα είναι αρκετά σημαντικό τμήμα του λεξικογραφικού άρθρου καθώς λειτουργούν βοηθητικά και αποσαφηνίζουν την έννοια η οποία αποδίδεται στο λήμμα. Είναι χαρακτηριστική η διαφορετική προσέγγιση η οποία δίδεται από τα δύο προς σύγκριση λεξικά. Το ένα χρησιμοποιεί πιο απλές φράσεις αλλά παρόλα αυτά παρέχει τη μετάφρασή τους ενώ το άλλο

παρόλο που παρέχει μεγαλύτερες προτάσεις δεν παρέχει τη μετάφρασή τους και στέκεται στην απόδοση που προσφέρει στο λήμμα. Επίσης, μέσω του τρόπου που έχουν προσεγγιστεί τα παραδείγματα από τα δύο λεξικά, καθίσταται περισσότερο εμφανές και το κοινό στο οποίο απευθύνεται περισσότερο το κάθε ένα από τα δύο λεξικά όπως είχε δηλωθεί και στους αντίστοιχους προλόγους τους.

ii.tall

Το λήμμα *tall* βρίσκεται στην 6^η σελίδα στη 44^η θέση των λημμάτων του «Τ» του Oxford (ανάμεσα στα λήμματα *talkie* και *tallow*) και στην 4^η σελίδα στη 124^η θέση των λημμάτων του «Τ» του Hyper-Lexicon (ανάμεσα στα λήμματα *talky* και *tallage*). Σε αυτή την περίπτωση το λήμμα που παρουσιάζουμε δεν είναι μεταξύ των ιδίων λημμάτων. Η διαφορά τους είναι δύο λήμματα από το *talkie* έως το *talky* και 2 από το *tallage* έως το *tallow*. Συνεχίζοντας παρατηρούμε ότι και στα δύο λήμματα δίνεται πρώτα η φωνητική μεταγραφή, η οποία είναι ακριβώς ίδια, κι ακολουθεί η δήλωση του μέρους του λόγου (επίθετο). Στη συνέχεια παρατίθενται οι επιμέρους ερμηνείες αριθμημένες. Το Oxford δίνει 2 ερμηνείες (1. ψηλός, 2. παράλογος, απίθανος, υπερβολικός), ενώ το Hyper-Lexicon δίνει 4 ερμηνείες (1. ψηλός, 2. ύψους, αναστήματος, 3. απίθανος, απίστευτος, υπερβολικός, 4. δύσκολος). Η πρώτη ερμηνεία είναι κοινή στα δύο λεξικά και αναφέρεται στην κυριολεκτική σημασία της λέξης. Επίσης κοινή είναι και η σημασία «απίθανος, υπερβολικός», η οποία αναφέρεται και στα δύο λεξικά πως πρόκειται για χρήση της καθομιλουμένης. Ως σύνθετα και παράγωγα το Oxford δίνει τα *tallboy* (το οποίο το Hyper-Lexicon παραθέτει ως ξεχωριστό λήμμα), *tallish*, *tall order*, *tall story*. Τα δύο τελευταία το Hyper-Lexicon τα δίνει μέσα σε παραδείγματα, ενώ επιπλέον δίνει τα σύνθετα *tallness*, *tallpoppy*.

iii.tartan

Το λήμμα *tartan* βρίσκεται στο λεξικό Oxford στην 8^η σελίδα του γράμματος «Τ» ανάμεσα στα λήμματα *tart* και *tartar*, ενώ στο Hyper-Lexicon στην 7^η σελίδα ανάμεσα στα ίδια ακριβώς λήμματα αυτή τη φορά. Και τα δύο λεξικά δίνουν ίδια φωνητική μεταγραφή. Στο Oxford όμως το λήμμα έχει μόνο μία ερμηνεία, ως ουσιαστικό: «Σκωτσέζικο ύφασμα». Αντίθετα, στο Hyper-Lexicon εμφανίζεται ως δύο ξεχωριστά λήμματα. Το πρώτο λήμμα έχει δύο ερμηνείες: «σκοτσέζικο ύφασμα» και «παραδοσιακό μάλλινο σκοτσέζικο ένδυμα». Στο λήμμα αυτό δίνονται και δύο παράγωγα: *tartaned* (επίθ.) και *tartanry* (ουσιαστικό). Το δεύτερο λήμμα είναι ναυτικός όρος και έχει την ερμηνεία «ανεμότρατα, ταρτάνα». Κανένα από τα δύο λεξικά δε δίνει παραδείγματα για να γίνει περισσότερο αντιληπτή η χρήση της λέξης αυτή μέσα σε μία πρόταση, ενώ ο χώρος που αφιερώνεται σ' αυτό το λήμμα είναι πολύ μικρός, μία σειρά στο Oxford και δύο στο Hyper-Lexicon δίνοντας έτσι την εντύπωση ότι πρόκειται για μια λέξη που δε χρησιμοποιείται τόσο συχνά.

iv.terrify

Το λήμμα *terrify* βρίσκεται στη 16^η σελίδα του Oxford (ανάμεσα στα λήμματα *terrific* και *territorial*) και στη 14^η σελίδα του Hyper-Lexicon (ανάμεσα στα λήμματα *terrific* και *terrigenous*). Σε αυτήν την περίπτωση παρατηρούμε διαφορά μόνο στα λήμματα που μεσολαβούν μετά το λήμμα που αναλύουμε. Θα αναφέρουμε ότι τα δύο λήμματα αυτά που μεσολαβούν από το *terrify* του Hyper-Lexicon μέχρι το *territorial* του Oxford, δεν περιλαμβάνονται στο Oxford. Και τα δύο λεξικά ξεκινούν με τη φωνητική μεταγραφή του λήμματος και με τη δήλωση του μέρους του λόγου στην οποία ανήκει (το Oxford μάλιστα προβαίνει σε εκτενέστερη περιγραφεί αναφέροντας πως πρόκειται για ρήμα μεταβατικό). Στη συνέχεια δίνουν την ερμηνεία του λήμματος η οποία είναι παρόμοια: «τρομοκρατώ, κατατρομάζω, εκφοβίζω» (Oxford), «τρομοκρατώ, προκαλώ τρόμο, φοβίζω» (Hyper-Lexicon). Έπειτα, το Oxford αναφέρει τη σύνταξη του λήμματος *sb into doing sth* και δίνει τρία παραδείγματα με τη μετάφρασή τους στα Ελληνικά. Στο τελευταίο παράδειγμα κάνει χρήση του επιθέτου *terrifying*. Το Hyper-Lexicon δίνει ένα παράδειγμα χωρίς μετάφραση και δύο παράγωγα δηλώνοντας το μέρος του λόγου: *terrifier* (ουσιαστικό), *terrifyingly* (επίρρημα).

v.then

Το λήμμα αυτό βρίσκεται στη 18^η σελίδα του Oxford (ανάμεσα στα λήμματα *themselves* και *thence*) και στη 16^η σελίδα του Hyper-Lexicon (ανάμεσα στα λήμματα *themselves* και *thenar*). Άλλη μία περίπτωση όπου το προηγούμενο και το επόμενο λήμμα διαφέρει. Η διαφορά στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι αυτό το ένα λήμμα (*thenar*), το οποίο και απουσιάζει από το Oxford. Και τα δύο λεξικά ξεκινούν με τη φωνητική απόδοση του λήμματος και τη δήλωση του μέρους του λόγου στο οποίο ανήκει (επίρρημα). Στη συνέχεια παραθέτουν τις επιμέρους ερμηνείες αριθμημένες. Το Oxford δίνει πέντε ερμηνείες, ενώ το Hyper-Lexicon τέσσερις. Οι τέσσερις πρώτες ερμηνείες είναι κοινές και στα δύο λεξικά. Η πέμπτη ερμηνεία του Oxford υπάρχει και στο Hyper-Lexicon στο τέλος ως ξεχωριστή φράση: *now then*. Επίσης, στο Hyper-Lexicon δίνεται και η φράση «but then», την οποία δεν περιλαμβάνει το Oxford. Όλες οι ερμηνείες και στα δύο λεξικά ακολουθούνται από παραδείγματα στα Αγγλικά. Αναφέρουμε ξανά τη διαφορά ότι το Oxford μεταφράζει τα παραδείγματα, ενώ το Hyper-Lexicon τα αφήνει αμετάφραστα.

vi.thou

Το λήμμα βρίσκεται στη 22^η σελίδα του Oxford (ανάμεσα στα λήμματα *those* και *though*) και στη 19^η σελίδα του Hyper-Lexicon (ανάμεσα στα λήμματα *those* και *though*). Το Oxford δίνει τη φωνητική μεταγραφή της λέξης και αναφέρει πως είναι απαρχαιωμένος τύπος της προσωπικής αντωνυμίας β' ενικού προσώπου και σημαίνει «εσύ». Από την άλλη, το Hyper-Lexicon δίνει δύο

ξεχωριστά λήμματα (με διαφορετική προφορά). Το ένα είναι ο απαρχαιωμένος τύπος της προσωπικής αντωνυμίας και σημαίνει «εσύ» και το άλλο είναι ουσιαστικό, χρησιμοποιείται στην καθομιλουμένη και είναι συντομογραφία του *thousand*. Κανένα από τα δύο λεξικά δε δίνει παραδείγματα, ενώ και τα δύο αφιερώνουν μικρό χώρο στο συγκεκριμένο λήμμα, δείχνοντας έτσι πως πρόκειται για μια όχι τόσο συχνή λέξη.

vii.tongue

Το λήμμα βρίσκεται στη 33^η σελίδα του Oxford (ανάμεσα στα λήμματα *tongs* και *tonic*) και στη 28^η σελίδα του Hyper-Lexicon (ανάμεσα στα λήμματα *tongs* και *tonguing*). Η διαφορά έγκειται πάλι σε ένα μόνο λήμμα. Και τα δύο λεξικά δίνουν τη φωνητική γραφή του λήμματος και το μέρος του λόγου στο οποίο ανήκει (ουσιαστικό). Το Oxford δίνει τέσσερις αριθμημένες ερμηνείες του λήμματος ως ουσιαστικού. Καθεμία ερμηνεία τη συνοδεύει με ισάριθμα παραδείγματα. Στην πρώτη ερμηνεία μάλιστα αναφέρει με τονισμένα γράμματα συνήθεις εκφράσεις της Αγγλικής που περιέχουν το λήμμα: *find/ lose one's tongue, have a ready/loose tongue, stick/ put one's tongue out (at sb), watch one's tongue, tongue-tied, tongue-twister*. Στο τέλος του λήμματος δίνει κι ένα παράγωγο, το επίθετο *-tongued*, το οποίο επισημαίνει πως χρησιμοποιείται ως β' συνθετικό. Και το επίθετο συνοδεύουν δύο παραδείγματα με τη μετάφρασή τους.

Το Hyper-Lexicon παραθέτει έξι ερμηνείες του λήμματος ως ουσιαστικού. Επιπλέον, δηλαδή έχει τις ερμηνείες «τρόπος ομιλίας», «γλωσσίδι (στο καλάμι πνευστού)» (μουσ.) και «γλωσσίδα (σανιδιού)», ενώ παραλείπει τη σημασία του Oxford «γλώσσα ζώου». Επίσης, δίνει πέντε σημασίες του λήμματος ως ρήματος, πράγμα που παραλείπει εντελώς το Oxford. Ακόμα δίνει τα παράγωγα επίθετα *tongueless, tonguelike, tongued* (το τελευταίο με δύο σημασίες). Στη συνέχεια παραθέτει φράσεις που περιέχουν το λήμμα: *find/lose one's tongue, give someone the edge of one's tongue, give someone the rough side of one's tongue, give tongue, hold one's tongue, on the tips of one's tongue, the gift of tongues, tongue and groove, tongue bone, tongue in cheek, tonguelash, tonguelashing, tonguetie, tonguetied, tonguetwister*. Από αυτές κοινές με το Oxford είναι μόνο οι *find/lose one's tongue, tonguetied* και *tonguetwister*.

viii.tune

Το *tune* εμφανίζεται στην 51^η σελίδα του γράμματος «T» του Oxford (ανάμεσα στα λήμματα *tundra* και *tungsten*) σε δύο ξεχωριστά λήμματα. Το πρώτο λήμμα είναι ουσιαστικό και έχει δύο σημασίες, η δεύτερη από τις οποίες είναι ιδιωματική (*in/out of tune*). Επίσης, δίνει τις εκφράσεις *change one's tune, sing another tune, to the tune of*. Το δεύτερο λήμμα είναι ρήμα, έχει τρεις σημασίες και τέσσερα παράγωγα: *tuneful, tunefully, tuneless, tuner*. Και στα δύο λήμματα παρατίθενται πολλά παραδείγματα με τη μετάφραση τους στα ελληνικά (π.χ. *The piano is out of*

tune, The engine needs tuning). Τα παραδείγματα αυτά είναι μικρά και απλά και χρησιμεύουν στο να κάνουν σαφή την κάθε σημασία.

Από την άλλη, το λήμμα *tune* εμφανίζεται στην 45^η σελίδα του γράμματος «Τ» του Hyper-Lexicon (ανάμεσα στα λήμματα *tundra* και *tung oil*). Εδώ παρουσιάζονται όλες οι χρήσεις του *tune* σε ένα λήμμα. Ως ουσιαστικό έχει τέσσερις ερμηνείες και ως ρήμα πέντε ερμηνείες. Δηλαδή παρουσιάζονται επιπλέον οι εξής ερμηνείες: ως ουσιαστικό δίνονται οι ερμηνείες «νότα» (αρχ. μουσ.), «(πνευματική/ψυχική) διάθεση» κι ως ρήμα η ερμηνεία «σιγοτραγουδώ». Επίσης, το Hyper-Lexicon περιλαμβάνει πολλά παράγωγα, σύνθετα και εκφράσεις, πολύ περισσότερες απ' όσες μας δίνει το Oxford: *tuneful, tunefully, tunefulness, tuneless, tunelessly, tunelessness, call the tune, change one's tune/ sing another tune/ a different tune, dance to sb's tune, he who pays the piper calls the tune, in tune (with), out of tune, to the tune of, tune in (to), tunesmith, tuneup*. Σε καθεμιά από τις λέξεις αυτές ή φράσεις δίνεται η σημασία ή οι σημασίες της στα Ελληνικά και σε μερικές περιπτώσεις παρατίθενται και παραδείγματα.

ix.tut

Το λήμμα αυτό βρίσκεται στην 54^η σελίδα του Oxford (ανάμεσα στα λήμματα *tussock* και *tutelage*) και στην 47^η σελίδα του Hyper-Lexicon (ανάμεσα στα λήμματα *tussore* και *tutee*). Το δεύτερο μάλιστα παρουσιάζει δύο λήμματα: *tut* και *tut-tut*, ενώ το Oxford στο ίδιο λήμμα παρουσιάζει και τις δύο εκδοχές. Το Oxford αναφέρει τη φωνητική μεταγραφή της λέξης και αναφέρει πως είναι επιφώνημα αποδοκιμασίας ή ανυπομονησίας που μεταφράζεται ως «πφ! Σώπα! Τς-τς!». Είναι όμως και ρήμα μεταβατικό με τη σημασία του «αποδοκιμάζω». Για τη σημασία του ως ρήμα παραθέτει κι ένα παράδειγμα με τη μετάφρασή του. Αντίθετα, το Hyper-Lexicon και στα δύο λήμματα δίνει τις ίδιες περίπου πληροφορίες που είναι αρκετά περιορισμένες. Αναφέρει μόνο πως είναι επιφώνημα αποδοκιμασίας, επίπληξης και το μεταφράζει ως «τς! τς!» (το *tut* και ως «πφ!»). Δεν παραθέτει κανένα παράδειγμα.

x.type

Το λήμμα «type» βρίσκεται στην τελευταία σελίδα του Oxford, δηλαδή στην 55^η και είναι το 15^ο λήμμα από το τέλος (βρίσκεται ανάμεσα στα λήμματα *tympanum* και *typecast*). Αλλά και στο Hyper-Lexicon βρίσκεται στην τελευταία σελίδα, δηλαδή στη 49^η (ανάμεσα στα λήμματα *typal* και *typecast*). Είναι όμως το 34^ο από το τέλος. Και τα δύο λεξικά δίνουν την ίδια φωνητική μεταγραφή του λήμματος και το χαρακτηρίζουν ως επίθετο. Το Oxford δίνει δύο σημασίες του λήμματος ως ουσιαστικού, τις οποίες συνοδεύει με αρκετά παραδείγματα μεταφρασμένα στα Ελληνικά και δύο σημασίες του λήμματος ως ρήματος. Έπειτα δίνει κάποιες εκφράσεις ή σύνθετες λέξεις με το λήμμα *type*, όπως *settype, in type, typescript, typesetter, typewrite, typewriter*. Στο

τέλος δίνει ένα παράγωγο (*typist*) με τη φωνητική του μεταγραφή, την κατηγορία του λόγου στην οποία ανήκει και τη μετάφρασή του.

Το Hyper-Lexicon δίνει τέσσερις ερμηνείες του λήμματος ως ουσιαστικού, δηλαδή δύο περισσότερες απ' ό τι δίνει το Oxford. Η μία από αυτές είναι η βιολογική ερμηνεία της λέξης και σημαίνει «τάξη, κατηγορία, είδος». Επίσης δίνει τέσσερις ερμηνείες του λήμματος ως ρήματος, μία από τις οποίες είναι ιατρικός όρος και σημαίνει «προσδιορίζω ομάδα αίματος». Τέλος, δίνει το παράγωγο επίθετο *typal typebar, typefounder* (τυπογραφικός όρος), *typefoundry, typefounding, typel error* (στατιστικός όρος), *typemetal, typespecimen, typemetal* (τυπογραφικός όρος), *type specimen* (βιολογικός όρος).

Από τη σύγκριση των δέκα αυτών λημμάτων που επιλέξαμε από το γράμμα «Τ» και των δύο λεξικών μπορούμε να καταλήξουμε με βεβαιότητα στο συμπέρασμα πως τα λεξικά αυτά διαφέρουν σε κάποια σημεία το ένα από το άλλο. Στις περισσότερες από τις παραπάνω περιπτώσεις το Hyper-Lexicon παραθέτει περισσότερες ερμηνείες και παραδείγματα τα οποία όμως που δεν είναι μεταφρασμένα. Ακόμα δεν παραλείπει να αναφέρει και τις πιο ειδικές ερμηνείες ή και τις πιο ιδιωματικές χρήσεις της λέξης αυτής. Επίσης, τα παραδείγματα τα οποία χρησιμοποιεί κρίνονται ως περισσότερο επιλεγμένα. Το μόνο πλεονέκτημα του Oxford στο σημείο αυτό είναι ότι μεταφράζει στα Ελληνικά όλα τα παραδείγματα που δίνει.

5.5.3 Σύγκριση λημμάτων διαφορετικών πεδίων

Προχωρώντας περισσότερο βαθιά στη σύγκριση των δύο λεξικών φτάνουμε στο σημείο της ειδικής ορολογίας σε ένα γενικό λεξικό, κρίσιμης για το μεταφραστική σύγχρονων κειμένων, τα οποία απαιτούν την απόλυτη ενημέρωση από το μεταφραστή και από τα μεταφραστικά του εργαλεία.

Όπως είδαμε, το Hyper-Lexicon είναι εμπλουτισμένο σε ειδική ορολογία, περιέχει δηλαδή λήμματα που χρησιμοποιούνται στις θεωρητικές επιστήμες (φιλολογία, φιλοσοφία, αρχαιολογία, νομική) στις θετικές επιστήμες (ιατρική, βιολογία, φυσική, χημεία, μαθηματικά, αστρονομία), στις τέχνες (μουσική) κ.ά. Αντίθετα, το Oxford είναι φτωχό σε τέτοιου είδους ορολογία. Παρ' όλα αυτά μπορούμε να συναντήσουμε και σε αυτό κάποιες ειδικούς όρους. Κριτήριο για την συμπερίληψη αυτών των ειδικών όρων φαίνεται να είναι το γεγονός ότι πρόκειται κυρίως για όρους που χρησιμοποιούνται συχνά, έχουν ενσωματωθεί στη γλώσσα και είναι κατανοητοί από το ευρύ κοινό.

Παρακάτω θα προβούμε στην παρουσίαση 10 ειδικών όρων διαφορετικών πεδίων που είναι κοινοί και στα δύο λεξικά και θα τους συγκρίνουμε κατηγοριοποιώντας τους κατά πεδίο.

- Θεολογικοί ή εκκλησιαστικοί όροι:

Te Deum

Το λήμμα αυτό συναντάται στη 11^η σελίδα του λήμματος «Τ» του Oxford ανάμεσα στα λήμματα *Teddy boy* και *tedious* και στην 9^η σελίδα του «Τ» του Hyper-Lexicon ανάμεσα στα ίδια ακριβώς λήμματα. Στο Oxford δίνεται μόνο η φωνητική μεταγραφή της λέξης και η κατηγορία στην οποία ανήκει (ουσιαστικό). Δηλώνεται επίσης ότι είναι λέξη λατινική και δίνεται μία και μοναδική ερμηνεία: «δοξολογία». Οι ίδιες πληροφορίες παρέχονται και στο Hyper-Lexicon. Επιπλέον, όμως δηλώνεται πως πρόκειται για καθολικό εκκλησιαστικό όρο και δίνονται δύο σημασίες: 1. «Σε υμνούμε, Κύριε» (ύμνος), 2. δοξολογία, ευχαριστία.

- Όροι της βοτανικής:

tendrill

Το λήμμα αυτό βρίσκεται στη 14^η σελίδα του «Τ» στο Oxford ανάμεσα στα λήμματα *tendon* και *tenement*. Αναφέρεται πως πρόκειται για όρο της βοτανικής που έχει τη σημασία «ψαλίδα (κλήματος)» κτλ. Από την άλλη, το Hyper-Lexicon παρουσιάζει το λήμμα αυτό στη 12^η σελίδα του «Τ», ανάμεσα στα λήμματα *tendon* και *tenebrism*. Εδώ δεν αναφέρεται πως πρόκειται για ειδικό όρο αλλά αντίθετα παρατίθενται δύο ερμηνείες: 1. ελικοειδές φύλλο αναρριχητικού φυτού, 2. μπουκλίτσα μαλλιών. Επίσης, δίνονται τα παράγωγα επίθετα (*tendrillar*, *tendrillous*) που προκύπτουν από αυτό το λήμμα.

- Νομικοί Όροι:

testimony

Το λήμμα αυτό βρίσκεται στην 16^η σελίδα του «Τ» στο Oxford, ανάμεσα στα λήμματα *testimonial* και *testy*. Δηλώνεται πως πρόκειται για νομικό, λόγιο όρο που σημαίνει «μαρτυρία, κατάθεση, βεβαίωση» και δίνονται τα εξής παραδείγματα, τα οποία και μεταφράζονται: *false testimony*, *in testimony whereof* (απαρχαιωμένος τύπος), *bear testimony to sth.*

Από την άλλη, το ίδιο λήμμα βρίσκεται στο Hyper-Lexicon στη 14^η σελίδα του «Τ» ανάμεσα στα λήμματα *testimonial* και *testis*. Εδώ δίνονται 4 ερμηνείες στο λήμμα: 1. μαρτυρική κατάθεση (η οποία είναι και η νομική σημασία), 2. δήλωση μαρτυρία, 3. Δέκα Εντολές, 4. η Κιβωτός της Διαθήκης. Οι δύο τελευταίες ερμηνείες αφορούν στην Παλαιά Διαθήκη. Στην πρώτη και δεύτερη ερμηνεία δίνονται και τα αντίστοιχα παραδείγματα που τεκμηριώνουν τις συγκεκριμένες χρήσεις της λέξης.

- Ιατρικοί Όροι / Όροι της Ανατομίας:

I. tetanus

Το λήμμα αυτό βρίσκεται στην 16^η σελίδα του Oxford ανάμεσα στα λήμματα *testy* και *tetchy*. Δηλώνεται πως πρόκειται για ιατρικό όρο κι αποδίδεται με τον ελληνικό όρο «τέτανος». Αντίθετα, στο Hyper-Lexicon, το λήμμα βρίσκεται στη 14^η σελίδα ανάμεσα στα *titanic* και *tetany* και δίνεται η ίδια ερμηνεία χωρίς όμως να δηλώνεται ότι πρόκειται για ιατρικό όρο. Επίσης, στο ίδιο λήμμα δίνονται και τα παράγωγα με τη μετάφραση τους στα Ελληνικά: *tetanize/ tetanise* (ρήμα), *tetanization/ tetanisation* (ουσιαστικό), *tetanoid* (επίθετο).

II. tibia

Στο Oxford βρίσκεται στην 26^η σελίδα του «Τ» ανάμεσα στα *tiara* και *tick*. Εκτός από τη φωνητική μεταγραφή του όρου και το είδος της κατηγορίας στην οποία ανήκει, το λεξικό δίνει και τον πληθυντικό του, καθώς και τη φωνητική μεταγραφή του πληθυντικού. Αναφέρει επίσης ότι πρόκειται για όρο της ανατομίας και του δίνει μία ερμηνεία: «οστόν της κνήμης, καλάμι του ποδιού».

Από την άλλη, στο Hyper-Lexicon το λήμμα βρίσκεται στην 21^η σελίδα ανάμεσα στα λήμματα *Tibetan* και *tibiotarsal*. Εδώ μετά τη φωνητική μεταγραφή και τη δήλωση της κατηγορίας στην οποία ανήκει το λήμμα, δίνονται δύο ερμηνείες: μία ως ανατομικός όρος: «κνήμη, καλάμι» και μία ως όρος της ζωολογίας: «τέταρτο τμήμα ποδιού εντόμου». Τέλος, δίνεται και το παράγωγο επίθετο *tibial*.

III. trachea

Βρίσκεται στην 38^η σελίδα του «Τ» του Oxford ανάμεσα στα *tracery* και *trachoma* και στην αρχή της 33^{ης} σελίδας του «Τ» του Hyper-Lexicon. Το Oxford αναφέρει τον όρο ως ανατομικό και του αποδίδει τη σημασία «τραχεία». Επιπλέον δίνει τον τύπο του πληθυντικού. Από την άλλη, το Hyper-Lexicon δίνει δύο σημασίες στο λήμμα, ως ανατομικό όρο που σημαίνει «τραχεία» και ως όρο της βοτανικής και ζωολογίας που σημαίνει και πάλι «τραχεία». Επιπλέον, δίνει το παράγωγο επίθετο: *tracheate*.

Από τα δέκα αυτά παραδείγματα λημμάτων των δύο λεξικών καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως οι ειδικοί όροι, που υπάρχουν και στα δύο λεξικά, παρουσιάζονται με διαφορετικό τρόπο. Στις περισσότερες περιπτώσεις το Hyper-Lexicon είναι πληρέστερο, μπορεί να δίνει και δύο ή τρεις ερμηνείες σε έναν όρο τη στιγμή που το Oxford δίνει μόνο μία. Επίσης, προχωρά και δίνει και παράγωγα ή παραδείγματα αρκετά περισσότερα απ' ό,τι το Oxford.

- Λογοτεχνικοί / Μεταφορικοί Όροι:

thrall

Το *thrall* βρίσκεται στην 23^η σελίδα του Oxford και δηλώνεται ως όρος

λογοτεχνικός/μεταφορικός που έχει τη σημασία «δούλος, σκλάβος». Στη συνέχεια δίνεται ένα παράδειγμα: *His is thrall to his passions* (Είναι δούλος των παθών του). Και τέλος δίνεται ένα παράγωγο ουσιαστικό, το *thralldom* (δουλεία).

Στο Hyper-Lexicon βρίσκεται στην 19^η σελίδα ανάμεσα στα *thousand* και *thrang*. Και το λεξικό αυτό αναφέρει πως ο όρος αυτός χρησιμοποιείται συνήθως λογοτεχνικά και παραθέτει τρεις σημασίες ως ουσιαστικό: 1. σκλάβος, δούλος, 2. (μτφ.) υπόδουλος, εξαρτημένος, 3. σκλαβιά και μία ως ρήμα: σκλαβώνω. Τέλος, δίνει το παράγωγο ουσιαστικό *thralldom*. Καθεμία από τις τρεις πρώτες σημασίες τις συνοδεύει με ανάλογα παραδείγματα.

- Τυπογραφικοί Όροι:

tilde

Βρίσκεται στην 28^η σελίδα του Oxford, ανάμεσα στα *tights* και *tile* και δηλώνεται πως πρόκειται για τυπογραφικός όρος που σημαίνει «κυματοειδής γραμμή», δηλαδή ~. Αναφέρεται μάλιστα πως χρησιμοποιείται στο συγκεκριμένο λεξικό αντί του λήμματος.

Το Hyper-Lexicon, στο οποίο το λήμμα βρίσκεται στην 22^η σελίδα του T, ανάμεσα στα *tilbury* και *tile*, δηλώνει πως πρόκειται για όρο της φωνητικής και σημαίνει: το σύμβολο ~ πάνω από το γράμμα που δηλώνει ένρινη προφορά. Για να το αιτιολογήσει δίνει ένα παράδειγμα: *Espana*, όπου πάνω στο n υπάρχει το συγκεκριμένο σύμβολο.

- Ναυτικοί Όροι:

tiller

Βρίσκεται στην 28^η σελίδα του «T» του Oxford ανάμεσα στα *till* και *tilt* και στην 23^η σελίδα του «T» του Hyper-Lexicon ανάμεσα στα *tillage* και *tillicum*. Το Oxford αναφέρει το λήμμα αυτό ως ναυτικό όρο και παρέχει την ερμηνεία «δοιάκι (του πηδαλίου)». Από την άλλη, το Hyper-Lexicon αναφέρει το λήμμα και ως ναυτικό όρο και ως όρο της βοτανολογίας. Έτσι, δίνει δύο ερμηνείες: 1. (ναυτ.) δοιάκι, λαγουδέρα, 2 (βοτ.) παραβλάσταρο. Επίσης, αναφέρει πως το λήμμα χρησιμοποιείται και ως λήμμα με την έννοια «πετώ παραβλάσταρα».

- Όροι της γλυπτικής:

torso

Βρίσκεται στην 35^η σελίδα του «T» του Oxford ανάμεσα στα *torsion* και *tort* και στην 30^η σελίδα του «T» του Hyper-Lexicon ανάμεσα στα *torsk* και *tort*. Το λήμμα αναφέρεται στο λεξικό Oxford ως όρος γλυπτικής και του αποδίδεται η σημασία «τόρσο, κορμός». Επίσης, δίνεται και ο τύπος του πληθυντικού. Το Hyper-Lexicon, αν και δεν αναφέρει πως πρόκειται για όρο γλυπτικής

του αποδίδει την ίδια σημασία: «κορμός (αγάλατος), τόρσο».

5.5.4. Απουσία λημμάτων

Όπως είδαμε, το γράμμα «T» περιλαμβάνει 982 λήμματα στο λεξικό Oxford, ενώ 2557 στο Hyper-Lexicon. Το δεύτερο δηλαδή λεξικό περιλαμβάνει 1575 λήμματα περισσότερο από το πρώτο. Με μια σύγκριση των δύο λεξικών παρατηρούμε ότι τα περισσότερα από τα λήμματα που υπάρχουν στο Hyper-Lexicon και απουσιάζουν από το Oxford ανήκουν στις εξής κατηγορίες:

-μουσικοί όροι: *tabla, tablature, tamboura, tambourin* κ.ά.

-φιλοσοφικοί όροι: *tabula rasa* κ.ά.

-θεολογικοί ή εκκλησιαστικοί όροι: *teigitur* κ.ά.

-ιστορικοί όροι: *tanist* κ.ά.

-κύρια ονόματα: *Talos, Telemachus* κ.ά.

-όροι της μυθολογίας: *talaria, thunderbolt, thyrsus* κ.ά.

-ιατρικοί όροι: *tachycardia, tachypnoea, taeniasis, taliped, talipes, talus, tapeworth, taphephobia, tarantism* κ.ά.

-νομικοί όροι: *tales, talion, tenement, testament* κ.ά.

-όροι της βοτανικής: *tagetes, taiga, talipot, tamarack, tamarind, tamarisk, tangelo, tansy, tape grass, tapetum, taproot, taraxacum, taro, tarragon, taxaceous* κ.ά.

-όροι της ζωολογίας: *tahr, tailorbird, tamandua, tana, tanager, tapir, tardigrade, tarsler, tatouay* κ.ά.

-όροι της γεωμετρίας: *tangential, tanh* κ.ά.

-όροι της χημείας: *tennate, tannic, tantalite, tantalic, tantalous, tantalum, tartrate, tartrazine, tautomer* κ.ά.

-όροι της βιολογίας: *taxis, taxon, taxonomy* κ.ά.

-όροι της γεωλογίας: *taphrogenesis, tectonics, tectite* κ.ά.

-όροι της αστρονομίας: *Taurus* κ.ά.

-αεροναυπηγικοί όροι: *tailrotor, tailspin, tail wheel* κ.ά.

-ναυτικοί όροι: *taffrail* κ.ά.

-αργκό: *tache* κ.ά.

-όροι διαλέκτων: *tacket, tacksman* κ.ά.

-απαρχαιωμένοι όροι: *tache, taction, targe, tarriance, teetorum* κ.ά.

-ποιητικοί όροι: *ta'en* κ.ά.

-όροι των Αμερικάνικων Αγγλικών: *tad, talkie, talky, tapadera, tarnal, tattletale* κ.ά.

-γαλλικοί όροι: *tant mieux, tant pis* κ.ά.

Τα περισσότερα από τα παραπάνω λήμματα ανήκουν στους διάφορους τομείς της επιστήμης

και της τεχνολογίας και ικανοποιούν το στόχο του λεξικού να «αποτελέσει ένα ευρύτερο βοήθημα», όπως αναφέρει και στην εισαγωγή του, άρα και να καλύψει πιο εύκολα τις ανάγκες του μεταφραστή.

Εκτός όμως από τους επιστημονικούς όρους περιλαμβάνονται και αρκετοί της κοινής, της καθομιλουμένης δηλαδή ομιλίας, όροι που συνηθίζονται σε κάποιες διαλέκτους (π.χ. σκωτσέζικα), αλλά και απαρχαιωμένοι όροι όπως και ποιητικοί όροι. Επίσης, αναφέρονται και λήμματα που συναντούμε στα Αμερικάνικα Αγγλικά καθώς και ξένα δάνεια, όπως π.χ. γαλλικές λέξεις ή φράσεις.

Τελειώνοντας, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε, ότι η ευρύτητα των πεδίων που καλύπτουν τα λήμματα του Hyper-Lexicon δείχνει ότι πρόκειται για ένα μάλλον πληρέστερο λεξικό σε επίπεδο μακροδομής, με μεγαλύτερο εύρος κάλυψης από το Oxford, που δεν απευθύνεται μόνο σε αυτόν που μαθαίνει την Αγγλική γλώσσα, αλλά και στον επιστήμονα και στο μεταφραστή που καλείται να αντιμετωπίσει συνεχώς όλο και περισσότερο εξειδικευμένα κείμενα αλλά υστερεί σε επίπεδο μικροδομής καθότι όπως έχουμε προαναφέρει δεν μεταφράζονται τα παραδείγματα τα οποία παρέχονται όπως στην περίπτωση του Oxford.

5.6 Σύνοψη

Ύστερα από τη σύγκριση των δύο λεξικών, του Oxford και του Hyper-Lexicon και συγκεκριμένα μέσα από την αντιπαραβολή λημμάτων που υπάρχουν ταυτόχρονα και στα δύο λεξικά, στο γράμμα T, μπορούμε να καταλήξουμε σε κάποια αρχικά συμπεράσματα για την ποιότητα των δύο αυτών αγγλοελληνικών λεξικών. Το Oxford μπορεί να είναι ένα σχετικά μικρό λεξικό, περιέχει όμως ένα σημαντικό πλούτο λέξεων της Αγγλικής γλώσσας. Δίνεται επίσης η απόδοση πολλών σημασιών πολύσημων λέξεων (π.χ. *table*, *tall*, *tongue* κ.ά.), το συμφραστικό περιβάλλον των λέξεων (π.χ. *find/lose one's tongue*,) και τέλος καταγράφεται το επίπεδο ύφους των λέξεων ή η ειδική κατηγορία στην οποία ανήκουν (π.χ. *trunk*: οικείο ύφος, *tidle*: τυπογραφικός όρος). Βοηθητική επίσης για τον ελληνόφωνο χρήστη είναι και η φωνητική μεταγραφή των λέξεων, που δείχνει πως προφέρονται οι λέξεις αυτές στην αγγλική. Με βάση όλα αυτά, λοιπόν, συμπεραίνουμε πως το λεξικό μπορεί να φανεί χρήσιμο τόσο για την παραγωγή όσο και για την κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου σε όλα τα επίπεδα της γλωσσομάθειας.

Από την άλλη, το Hyper-Lexicon είναι ένα λεξικό πληρέστερο από το Oxford αλλά και περισσότερο εξειδικευμένο. Περιλαμβάνει όλο το βασικό λεξιλόγιο της Αγγλικής που περιλαμβάνεται στο μικρό λεξικό Oxford. Ωστόσο δεν αρκείται μόνο σε αυτό, καθώς παραθέτει πλήθος λέξεων που ανήκουν σε διάφορα επιστημονικά πεδία (π.χ. ιατρική, νομική, φιλολογία, μαθηματικά, ζωολογία, φυτολογία κ.ο.κ.) καθώς και πλήθος ιδιωτισμούς. Επιπλέον, σε κάθε λέξη αναφέρει όλες τις πιθανές ερμηνείες της, ακόμα και αυτές που δεν περιλαμβάνει το Oxford. Όλα αυτά σε συνδυασμό με το πλήθος των παραδειγμάτων του (που όμως δεν μεταφράζονται στην

Ελληνική) καθιστούν το λεξικό αυτό ένα έγκυρο εργαλείο για το μεταφραστή, αλλά και για κάθε Έλληνα που μαθαίνει την αγγλική γλώσσα.

Κρίνεται απαραίτητο επομένως για έναν επαγγελματία μεταφραστή να έχει στη βιβλιοθήκη του και τα δύο αυτά λεξικά. Το Oxford θα τον βοηθήσει όταν θέλει γρήγορα να ανατρέξει για να βρει την έννοια μιας λέξης που δεν γνωρίζει ή για την οποία δεν είναι σίγουρος, τη χρήση της ή ακόμα και την ορθογραφία της. Από την άλλη, το Hyper-Lexicon θα τον βοηθήσει στη μετάφραση των ειδικών λέξεων, στην χρήση ορισμένων ιδιωματισμών ή ακόμα και όταν θέλει να επιβεβαιώσει τη σημασία μιας λέξης που έχει βρει στο Oxford. Και τα δύο αυτά λεξικά μπορούν να αποτελέσουν πολύπλευρα εργαλεία για κάποιον που ασχολείται με τη μετάφραση, αφού σ' αυτά θα ανατρέξει πρώτα για να καλύψει τα διάφορα κενά που έχει στη γνώση της Αγγλικής γλώσσας.

Ολοκληρώνοντας τη συγκριτική μας μελέτη θα πρέπει να τονιστεί τα δύο λεξικά τα οποία συγκρίναμε, το Hyper-Lexicon και το Oxford αποτελούν δύο εξαιρετικά έργα, τα οποία μας κάνουν υπερήφανους για την λεξικογραφική τους προσέγγιση και κάλυψη. Αυτό που καθίσταται σίγουρο, κατόπιν αυτής της μελέτης και σύγκρισης είναι ότι τα λεξικά αυτά θα πρέπει να χρησιμοποιούνται συνδυαστικά και ο χρήστης θα πρέπει να συμβουλευεται και τα δύο λεξικά για πλήρη κάλυψη κυρίως όταν πρόκειται για περισσότερο εξειδικευμένη χρήση.

Συμπεράσματα

Με την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Η λεξικολογία είναι ο κλάδος που έχει ως αντικείμενο μελέτης το λεξιλόγιο μιας γλώσσας
2. Η λεξικογραφία είναι η επιστήμη που έχει ως αντικείμενο μελέτης τις αρχές και τις μεθόδους σύνταξης ενός λεξικού εφαρμόζοντας τα διδάγματα της λεξικολογίας
3. Ο όρος λεξικολογία προέρχεται από τις λέξεις *λεξικό* + *λόγος*, και ερμηνεύεται ως η *επιστήμη των λέξεων*. Ο όρος λεξικογραφία προέρχεται από τις λέξεις *λεξικό* + *γραφή*, δηλαδή η *γραφή των λέξεων*. Η σύνδεση μεταξύ της λεξικολογίας και της λεξικογραφίας είναι πολύ στενή.
4. Τα λεξικά εξυπηρετούν τις διαφορετικές πρακτικές ανάγκες των ανθρώπων
5. Στο μέλλον τα ηλεκτρονικά λεξικά θα έχουν την τιμητική τους.
6. Κάθε λεξικό έχει 3 βασικές φάσεις: 1) σχεδιασμό, 2) συγγραφή, 3) παραγωγή. Το στάδιο του σχεδιασμού απαιτεί συνήθως το 30% της συνολικής διάρκειας του εμπορικού σχεδίου, το στάδιο της συγγραφής τουλάχιστον το 50%, και της παραγωγής το υπόλοιπο 20%.
7. Τα λεξικά μπορούν κατηγοριοποιηθούν σύμφωνα με πολλά κριτήρια, κάποια από τα οποία είναι εμφανή, όπως το μέγεθος τους, αλλά δεν υπάρχει τίποτα δεδομένο στα λεξικά.
8. Όπως κάθε εργαλείο, τα αποτελέσματα που θα δώσει, εξαρτώνται από τον άνθρωπο που θα το χειριστεί. Συνεπώς, ο μεταφραστής και ο τρόπος που αντιμετωπίζει το εργαλείο-λεξικό, καθορίζει το πόσο το λεξικό θα βοηθήσει το μεταφραστή και πόσο το αποτέλεσμα σε μία μετάφραση θα είναι το επιθυμητό.
9. Κατόπιν της συγκριτικής μελέτης δύο ιδιαίτερων εμπορικών και γνωστών λεξικών, του Hyper-Lexicon και το Oxford, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι κρίνεται απαραίτητο για τον επαγγελματία μεταφραστή να χρησιμοποιεί και τα δύο λεξικά συνδυαστικά.

Επίλογος

Ολοκληρώνοντας την εργασία αυτή συνειδητοποίησα ότι η ολοκλήρωση ενός έργου όπως το λεξικό απαιτεί συγκεκριμένη πορεία εργασίας για να επιτευχθεί η δημιουργία ενός κατάλληλου προς χρήση λεξικού.

Η λεξικογραφία είναι ο κλάδος που ασχολείται με τη δημιουργία ενός λεξικού. Το λεξικό με τη σειρά του θα αποτελέσει ένα πολύτιμο και σημαντικό εργαλείο τόσο για τον χρήστη μίας γλώσσας που επιθυμεί να μάθει μία ξένη γλώσσα, όσο και για τον επαγγελματία μεταφραστή ο οποίος θα αποταθεί στο λεξικό για να αντιμετωπίσει μία δυσκολία στην ολοκλήρωση της μετάφρασης του.

Δε θα ήταν παράτολμο να πούμε ότι το λεξικό το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο των λέξεων μίας γλώσσας αποτελεί και ένα πολιτιστικό στοιχείο. Μέσα σε ένα «βιβλίο» κρύβεται το πιο σημαντικό στοιχείο ενός λαού, η γλώσσα του. Μέσα από αυτό το βιβλίο και τις δομές του μπορεί να αποκαλυφθεί σε έναν τρίτο η γλώσσα και το σύνολο του πολιτισμού μίας χώρας.

Με αυτή την εργασία ήρθα σε επαφή με τις θεωρίες και τις πρακτικές επιστημών χρήσιμων για τη διάδοση των γλωσσών και ταυτόχρονα με ένα αξιόλογο φαινόμενο-προϊόν.

Όλες οι γνώσεις που αποκόμισα κάλυψαν τις απορίες μου σχετικά με το θέμα που πραγματεύτηκα και ενίσχυσαν την άποψη μου για την αξία της λεξικογραφίας και της γλώσσας γενικότερα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

- Stavropoulos, D.N. & Hornby, A.S. (2000) *Oxford English-Greek Learner's Dictionary*, Oxford: Oxford University Press (fourth impression)
- Σταφυλίδης, Α.Δ. (επιμ.). 2000. *Hyper-Lexicon. English-Greek, Greek-English*, Αθήνα: Σταφυλίδης (πέμπτη έκδοση)

ΕΝΤΥΠΙΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- Αναστασιάδη - Συμεωνίδη, Α., (1995), Η λεξικογραφία και η διδασκαλία της νεοελληνικής ως ξένης γλώσσας. Γλωσσικές εφαρμογές.
- Atkins, S. (ed.) (1998). *Using Dictionaries: Studies of Dictionary Use by Language Learners and Translators*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Bergenholtz, H. & S. Tarp (eds), (1995), *Manual of specialised lexicography: the preparation of specialised dictionaries*. Amsterdam: Benjamins.
- Boguraev, B. & T. Briscoe, (1989), *Computational Lexicography for Natural Language Processing*. London: Longman.
- Hartmann, R.R.K., (2001), *Teaching and researching lexicography*. London: Longman. Hartmann, R. R. K. and James, G. comps. 1998/2001. *Dictionary of Lexicography*. London & New York: Routledge/Taylor and Francis.
- Ilson, R.F. (ed.), (1985), *Dictionaries, lexicography and language learning*. London: Pergamon.
- Jackson, H., (2002), *Lexicography: an introduction*. London: Routledge
- Κεντρωτής, Γ. (1996), *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*. Διάλογος
- Landau, S.I., (1991), *Dictionaries: the art and craft of lexicography* [1st ed. - 1984]. Cambridge: CUP.
- Μπαμπινιώτης, Γ. β' έκδοση, (2002), *Κέντρο Λεξικολογίας. Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*.
- Mogensen, J.E. et al. (eds), (2000), *Symposium on lexicography IX*. Tübingen: Niemeyer Verlag.
- Ooi, V.B.Y., (1998), *Computer corpus lexicography*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Riggs, F.W., (1989), *Terminology and lexicography: Their complementarity*. *International Journal of Lexicography*.
- Snell-Hornby, M. & Pöhl, E. (eds), (1989), *Translation and Lexicography*. Amsterdam: J. Benjamins.
- Svensén, B. (1993), *Practical Lexicography. Principles and Methods of Dictionary-making*. Oxford: Oxford University Press.
- Van Sterkenburg, P. (ed.), (2003), *A practical guide to lexicography*.
- Zgusta, L., (1971), *Manual of lexicography*. Prague: Academia.
- Zgusta, L., (1988), *Lexicography today: an annotated bibliography of the theory of lexicography*. Tübingen: Niemeyer.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Drame Anja, (2006) Terminography and Lexicography: What is the difference- Summary: http://www.termnet.org/downloads/english/projects/IFAP/pres_drame_term_and_lex.pdf

Gibbon Dafydd, (1998), Computational lexicography: <http://coral.lili.uni-bielefeld.de/Classes/Winter98/ComLex/GibbonElsnet/elsnetbook.dg/elsnetbook.dg.html> (13 Ιανουαρίου 2011)

Gibbon Dafydd, (2005), Lexicography: Theory and Practice <http://www.homes.uni-bielefeld.de/gibbon/Classes/Classes2004WS/CompFeldForsch/lexicography-intro.pdf> (13 Ιανουαρίου 2011)

Gibbon Dafydd, (2000), An Introduction to Lexicography: <http://www.ciil-ebooks.net/html/lexico/link4.htm#lexi> (13 Ιανουαρίου 2011)

Kracht Marcus, (2005) Introduction to Linguistics <http://www.linguistics.ucla.edu/people/kracht/courses/ling20-fall07/ling-intro.pdf> (25 Φεβρουαρίου 2011)

Truckenbrodt Hubert, (1998) Introduction to General Linguistics <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~sam/teach/IntroGenLing/handouts/syn1HO.pdf> (25 Φεβρουαρίου 2011)

<http://www.glossa.com> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.yourdictionary.com> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.translatum.gr> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.onelook.com> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.foreignword.com> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://dictionary.in.gr/> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.magenta.gr> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.freetranslation.gr> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.logos.it> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.translatum.gr/dics/mt.htm> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.ilsp.gr> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.tranexp.com> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.languagetranslator.com> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.kypros.org/cgi-bin/lexicon> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.fact-index.com/l/le/lexicography.html> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://lexilogia.gr/forum/forumdisplay.php?10-Translation-Terminology-Lexicography> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.enl.auth.gr/gala/> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.fact-index.com/l/le/lexicography.html> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www-nlp.stanford.edu/kirrkirr/> (13 Ιανουαρίου 2011)

<http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=103328178> (25 Φεβρουαρίου 2011)

<http://www.tu->

[chemnitz.de/phil/english/chairs/linguist/independent/kursmaterialien/lexicol/lexicology1.pdf](http://www.tu-chemnitz.de/phil/english/chairs/linguist/independent/kursmaterialien/lexicol/lexicology1.pdf) (25 Φεβρουαρίου 2011)

<http://www.ielanguages.com/linguist.html> (25 Φεβρουαρίου 2011)

www.msu.edu/~susse/463%20Spring%2005/463-Week-11.ppt (25 Φεβρουαρίου 2011)

<http://www.ingilish.com/linguistics.htm> (25 Φεβρουαρίου 2011)